

POLIITTINEN OHJELMA

*Hyväksytty Sosialidemokraattiset nuoret ry:n XXV liittokokouksessa
6.-8.6.2014*

JOHDANTO.....	3
HYVINVOINTIPOLITIikka.....	4
Sosiaali- ja terveystalvelut.....	4
Sosiaalitalvelut.....	4
Terveystenhuolto	5
Asuntopolitiikka	6
TALOUSPOLITIikka	7
Kohti kestäväää taloustjärjestelmää.....	7
Valtion taloustpolitiikka	8
Veropolitiikka	9
TYÖ- JA ELINKEINOPOLITIikka.....	10
Työn ja yrittämisen edellytykset	10
Parempi työelämä	11
KOULUTUS- JA SIVISTYSTPOLITIikka	13
Varhaiskasvatus	13
Peruskoulutus	15
Toinen aste	16
Oppimisen tukitalvelut	17
Korkeakoulutus	18
Kulttuuri ja vapaasivistystyö	19
KUNTA- JA ALUEPOLITIikka.....	19
Kunta- ja aluerakenne	19
Kunnalliset talvelut	21
Kuntatalous	21
YMPÄRISTÖ-, ILMASTO- JA ENERGIAPOLITIikka.....	22
Ympäristöpolitiikka	22
Ilmasto- ja energiatpolitiikka	23
Liikennepolitiikka	24
Maa- ja metsätaloustpolitiikka	25
KANSAINVÄLINEN POLITIikka JA EUROOPPA-POLITIikka.....	25
Kansainvälinen politiikka	25
Ulko- kehitys- ja kauppapolitiikka	26
Eurooppa-politiikka.....	27
TURVALLISUUSPOLITIikka.....	29
Suomi osana maailmaa.....	29
Turvattu Suomi.....	29

DEMOKRATIAN EDISTÄMINEN JA IHMISOIKEUDET	30
Edustuksellinen demokratia	30
Kuntalaisten osallisuus	31
Kansalaisten oikeusturva	32
Vähemmistöjen oikeudet	32

JOHDANTO

Tämän poliittisen ohjelman lähtökohtana on nyky-yhteiskunta ja sen sisältämät rakenteet. Tavoitteenamme on muuttaa yhteiskuntaa demokraattisen järjestelmän avulla kohti ihannettamme. Keskeisimpiä kansallisia haasteitamme ovat suomalaisen teollisuuden ja työelämän käynnissä oleva rakennemuutos, elinkustannusten kasvu, koulutulosten putoaminen sekä eriarvoisuuden kasvu, joka näkyy terveys- ja varallisuuserojen kasvuna. Kansainvälisesti tärkein tehtävämme on edistää sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kehitystä mm. tukemalla köyhien maiden kehitystä ja naisten aseman parantamista sekä kitkemällä veroparatiiseja.

Eri sukupolvet ja ikäryhmät ovat monella tavalla eriarvoisessa asemassa toisiinsa nähden. Eriarvoisuus näkyy etenkin työmarkkinoilla, eläkepoliittisissa ratkaisuissa, palveluiden saatavuudessa ja toimeentulossa. Kaikilla yhteiskunnan jäsenillä on oltava yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet hyvään elämään iästä riippumatta. Syrjivät yhteiskunnalliset rakenteet on purettava. Positiivisen erityiskohtelun avulla varmistetaan erilaisten ihmisten täysivaltaiset mahdollisuudet toimia yhteiskunnassa.

Sosialidemokraattisten nuorten ihanneyhteiskunta perustuu sosialismin perinteisille vapauden, kestävä kehityksen, demokratian, kansainvälisyyden, työn ja solidaarisuuden periaatteille. Kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia, ja kaikilla on oltava mahdollisuus hyvään ja ihmisarvoiseen elämään. Nämä periaatteet ja niiden sisältämät ideaalit avataan Sosialidemokraattiset nuoret ry:n periaateohjelmassa. Tämä poliittinen ohjelma toimii periaateohjelman pohjalta rakentaen konkreettisemmän ja yksityiskohtaisemman kuvan ihanneyhteiskunnastamme sekä asioista, jotka me tahdomme muuttaa. Samalla poliittinen ohjelma toimii hakuteoksena, josta on löydettävissä kannat meille tärkeimpiin poliittisiin kysymyksiin.

Aikamme suurimmat haasteet ovat globaaleja ja vaativat suuria, maailmanlaajuisia ratkaisuja. Kuitenkin myös Suomessa toteutettu politiikka sekä yksittäisten ihmisten valinnat vaikuttavat siihen, millaisia Euroopan tai maailmanlaajuisia ratkaisuja tulevaisuudessa saadaan aikaan. Korkean koulutustason maassa yksittäisten ihmisten tekemät keksinnöt ja innovaatiot voivat muuttaa tulevaisuutta hyvinkin lyhyessä ajassa. Ubiikkiyhteiskuntakehityksessä ja teknologiassa on mahdollisuuksia, jotka on syytä huomioida tärkeinä osina yhteiskunnan kehittämisessä.

Talouskriisi, kestävyys- ja demokratiavaje ovat akuutteja haasteita, joihin tulee reagoida nopeasti, mutta rakenteellisia uudistuksia toteutettaessa on säilytettävä pohjoismaisen hyvinvointivaltion kivijalat: progressiivinen verotus, laajat hyvinvointipalvelut ja tulonsiirrot, korkea työllisyysaste ja vahva kansalaisyhteiskunta. Näiden rakenteiden pohjalta yhteiskuntaamme on edelleen kehitettävä kohti tässä poliittisessa sekä periaateohjelmassamme kuvattua ihannetta, jossa toteutuvat sukupolvien ja sukupuolten sekä kaikkien ihmisten välinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

HYVINVOINTIPOLITIikka

Kaiken politiikan tavoitteena on oltava oikeudenmukaisesti jakautunut ihmisten hyvinvointi. Hyvinvointipalveluiden tarkoituksena on toimia turvaverkkona ja tukea ihmistä oikea-aikaisilla ja ihmisen tarpeeseen sovitetuilla palveluilla. Julkisen terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden ylläpitäminen ja kehittäminen luovat edellytykset tasa-arvoiselle yhteiskunnalle. Moniarvoisen ja suvaitsevan normiston luominen on kansainvälistyvässä maailmassa ja ihmisten liikkumisen lisääntyessä ensiarvoisen tärkeää. Yhteiskunta koostuu kaikista ja jokaisen hyvinvoinnin edellytykset on turvattava. Perustuslain mainitsema ihmisten loukkaamaton yhdenvertaisuus on tunnustettava kaikessa lainsäädännössä ja sitä on ylläpidettävä, vaikka siihen kohdistuisi kovaa kritiikkiä. Voiton tavoittelemisen ihmisten sairaudella ja sosiaalisilla ongelmilla on väärin. Asuminen, työ tai muu elämäntilanteeseen sopiva toiminta luovat perusedellytykset hyvinvoinnille.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Sosiaali- ja terveyspalvelut tulee tuottaa riittävän suuren väestöpohjan kokoisilla alueilla. Ensisijaisesti järjestämisvastuu on oltava riittävän suurilla alueilla, jotta hallinnon ja päätöksenteon ylimääräiseltä kerroksisuudelta välttytään. Sosiaali- ja terveyspalveluiden välillä on oltava toimiva integraatio, jotta ihmisten ongelmiin voidaan puuttua tehokkaasti ja ajoissa sekä vastata yksilölliseen palvelutarpeeseen kattavasti sektorirajojen estämättä. Sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoituksessa on siirryttävä yksikanavaisuuteen. Laitoshoidon on käytettävä vain lääketieteellisten tekijöiden sitä vaatiessa. Luovuttaessa ylimääräisistä laitospaikoista tulee turvata riittävät resurssit kotihoidossa ja hoidon laatu sekä eritasoisissa tuetun asumisen muodoissa. Myös paperittomilla on oltava pääsy sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Sosiaalipalvelut

Kattavat, ihmisarvoiset ja saatavilla olevat sosiaalipalvelut ovat Suomessa huippuluokkaa, mutta niiden kehittämisen on oltava tavoitteellista ja koko maan kattavaa sekä tapahduttava osana perustyötä satunnaisten hankkeiden sijaan. Sosiaalialan johtamisen on keskityttävä muutoksen tukemiseen, ihmislähtöisyyteen ja vaikuttavan työn mahdollistamiseen. Ihmisellä on oikeus tarvitsemiinsa sosiaalipalveluihin. Sosiaaliturvan on perustuttava yksilön kohtaamiseen ja tämän toimintakyvyn sekä tarpeiden tukemiseen. Pidempiaikaisille toimeentulotuen asiakkaille on tehtävä koko elämäntilanteen kattava kartoitus ja tarjottava tarpeellisia ja oikea-aikaisia tukipalveluita. Sosiaaliturvan on jatkossakin oltava tarveharkintaista.

Viimesijaiset tukimuodot on turvattava samantasoisiksi kaikille kansalaisille. Nykyistä sosiaaliturvajärjestelmää on kokonaisuudessaan selkeytettävä ja uudistettava. Kaikille on löydettävä ohjaus sosiaali-, työllistymis- ja terveydenhuoltopalvelut yhdeltä luukulta. Esteettömyys on julkisen palvelutuotannon kantava arvo kaikissa tilanteissa. Aikuissosiaalityön kehittämisessä ja asiakastyössä on hyödynnettävä kokemusasiantuntijoiden ja kokemuskouluttajien osaamista ja sosiaalityön asiakkuudesta kertynyttä kokemusta. Henkilökohtainen konkurssi on mahdollistettava lainsäädännössä. Heikoimmassa asemassa olevien erityisryhmien, kuten vammaisten, mielenterveyskuntoutujien ja päihdeongelmaisten, palveluiden on vastattava palvelutarpeeseen ja tuettava ihmisen täysivaltaista ja aktiivista kansalaisuutta. Liikunta- ja kulttuurireseptit on otettava käyttöön osana sosiaali- ja terveyspalveluita.

Työmarkkinatuen maksaminen on siirrettävä kokonaisuudessaan kunnille. Näin kannustetaan kuntia työllistämään aktiivisesti myös vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia ihmisiä. Kun työllistämistäsiirretään kunnille, tulee vastaavat resurssit siirtää valtion talousarviossa kunnille. Kuntien työllistämistoimintaa on suunniteltava pitkäjänteisesti ja siihen on kuuluttava kuntouttavaa työtoimintaa sekä matalan kynnyksen tuettua työllistymistä, joka tukee hyvinvointia ja jonka tavoitteena on pysyvä työllistyminen. Kuntien on tuettava työllisyyttä aktiivisella elinkeinopolitiikalla sekä ottamalla arvoltaan suurissa hankinnoissaan käyttöön ns. työllistämispäykälä, joka velvoittaa arvoltaan suuren kilpailutuksen voittaneet yrityksen työllistämään nuoria, vajaatyökykyisiä tai muuten vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia.

Kuntien on varattava riittävästi resursseja nuorten parissa tehtävän työn tekemiseen. Nuorisopalvelut on kokonaisuudessaan saatava lainsäädännössä velvoitteeksi. Nuorten toimeentulo, asuminen ja matalan kynnyksen

sosiaalipalvelut on varmistettava kaikissa tilanteissa. Asumisen tukemisen muodot on yhdistettävä uudeksi asumistueksi, joka huomioi kansalaisten erityistarpeet. Opiskelijat on siirrettävä uuden asumistuen piiriin. Nuorille taataan osana nuorisotakuuta asuntotakuu turvaamaan asunnon sekä palvelutakuu, jolla varmistetaan oikea-aikaisten ja tarpeellisten palveluiden saanti. Nuorisovaltuustojen riittävät resurssit on turvattava.

Maahanmuuttajalla on oikeus saada oikea-aikaista ja riittävää suomen tai ruotsin kielen opetusta sekä olla osa suomalaista kulttuuria. Oman äidinkielen ja kulttuurin perusteiden oppiminen on turvattava kaikille maahanmuuttajataustaisille. Valtion kunnille maksaman kotouttamisesta aiheutuneiden kustannusten korvauksen kesto on pidennettävä nykyisestä kolmesta vuodesta viiteen vuoteen. Suunnitelmallisella ja tehokkaalla kotouttamisella ennaltaehkäistään eriytymisen aiheuttamia ongelmia ja edistetään maahanmuuttajien osallisuutta ja työllisyyttä. Kotouttamisen hyvien käytänteiden levitessä on korotettava Suomen pakolaiskiintiötä asteittain pohjoismaiselle tasolle. Lisäämällä maahanmuuttoviraston resursseja turvapaikkahakemusten käsittelyyn säästetään resursseja vastaanottokeskuksissa ja säilöissä.

Lastensuojelua on kehitettävä siten, että perheiden ongelmiin puututaan jo varhaisessa vaiheessa. Lastenkotien tulee olla julkisen sektorin ylläpitämiä, ei yksityisiä. Ongelmia ennaltaehkäistään tehokkaimmin laadukkaalla perhetyöllä, lasten kouluvalmiuksia tukevalla varhaiskasvatuksella sekä monialaisella viranomaisyhteistyöllä sekä viranhaltijoiden ja huoltajien yhteydenpidolla ja yhteistyöllä. Lastensuojelullisten toimien kohteena olevan lapsen koko perheelle on annettava tarvittavat sosiaalipalvelut. Kunnallista ennaltaehkäisevää perhetyötä on vahvistettava velvoittamalla kunnat järjestämään perheille kotiapua ja muita tarvittavia palveluita.

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma on toimeenpantava täysimääräisenä. Sen riittävä resursointi on varmistettava valtion budjetista. Lisäksi vastaavanlainen ohjelma on kehitettävä ennaltaehkäisemään myös muuta lähisuhdeväkivaltaa. Suomeen on saatava voimaan toimiva, julkisesti rahoitettu ensi- ja turvakotiverkosto. Etenkin päihitteitä käyttävien äitien oikeus hoivaan odotusaikana ja sen jälkeen on taattava lailla. On varmistettava, ettei yhteiskuntaamme synny yhtäkään jo syntyessään päihderiippuvaista lasta.

Psykiatrisia palveluita on kehitettävä ja ne on tuotettava monialaisesti sosiaali- ja terveyssektorien toimijoiden yhteistyönä. Potilaslähtöiset, monialaiset palvelukokonaisuudet ovat tehokkain apu. Psykiatrisessa hoidossa palveluiden on oltava saatavilla, kun niitä tarvitaan. Päihdekuntoutujille on varattava psykiatrisessa hoidossa omat osastonsa. Lääkehoidon rinnalla on aina oltava myös terapiahoitoa. Jokaisessa terveyskeskuksessa on oltava psykiatrinen sairaanhoitaja.

Terveydenhuolto

Parasta terveydenhuoltoa on hyvinvoinnin tukeminen ja ongelmien ennaltaehkäiseminen. Liikuntapalveluihin on panostettava koko ihmisen elinkaaren ajalla. Kuntien ylläpitämien liikuntapalveluiden on oltava edullisia ja erityisryhmät on huomioitava hinnoittelussa. Julkisin varoin tuetun terveydenhuollon ainoana tavoitteena on oltava kansalaisten hyvinvoinnin ja terveyden turvaaminen. Ehkäisyvalmisteiden KELA-korvaus on palautettava, sillä ehkäisyyn kustannukset kaatuvat yleisesti naisten vastuulle. Yksityiselle terveyspalveluntuottajalle maksettavasta sairaanhoitokorvauksesta on luovuttava. Julkisen terveydenhuollon järjestämiseen käytettävät varat ovat rajalliset. Yksityisten palveluiden tukemisen sijasta on turvattava kunnalliset terveyspalvelut. Julkinen terveydenhuolto on tuotettava sen kokoisissa yksiköissä, jotka ovat potilasystävällisiä, vähemmän haavoittuvaisia ja houkuttelevampia työpaikkoja lääkäreille. Harvaan asuttujen alueiden terveydenhuolto ja sosiaalipalvelut on turvattava esimerkiksi liikkuvilla sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköillä. Vanhempien ikäluokkien asemaa on parannettava lisäämällä sosiaali- ja terveyspalvelujen resursseja sekä puuttamalla vanhuusajan taloudellisiin ja sosiaalisiin eroihin. Tavoitteena on oltava yhteiskunta, jossa yksikään vanhus ei koe taloudellista tai sosiaalista turvattomuutta. Ikäihmisten omaa näkemystä on kuunneltava ja itsemääräämisoikeuden on toteuduttava.

Keskipitkän aikavälin tavoitteena on, että opiskelijaterveydenhuolto toteutetaan osana toimivaa kunnallista perusterveydenhuoltoa. Ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden terveydenhoito on turvattava samantasoisesti. Toisen asteen opiskelijoiden terveydenhuollon tulee olla maksutonta, saavutettavissa ja laadukasta. Terveyspalvelut on turvattava korkeatasoisina ja ennaltaehkäisevinä kaikille. Lääkäripulaan on vastattava yhdistämällä pieniä terveyskeskuksia suuremmiksi yksiköiksi, joissa lääkäreillä on ammatillinen tukiverkko lähellä, parantamalla johtamista terveyskeskuksissa, lisäämällä lääkärikoulutusta sekä sen resursseja ja helpottamalla maahanmuuttajien työskentelyedellytyksiä. Julkisen terveydenhuollon vetovoimaa työnantajana on parannettava työoloja ja

johtamistapoja kehittämällä sekä urakehitysmahdollisuuksia lisäämällä. Palveluseteleiden käytöstä on luovuttava. Yksityistä terveydenhoitobisnestä ei tule rahoittaa julkisin varoin.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

- Sosiaali- ja terveyspalvelut tulee tuottaa riittävän suuren väestöpohjan alueilla.
- Palvelut on tuotettava ihmisten tarpeiden pohjalta ja tarjottava oikea-aikaisesti.
- Kuntien nuorisotoimen roolia on lisättävä lainsäädännöllä.
- Nuorisotakuu on laajennettava kattamaan asunto- ja palvelutakuu.
- Maahanmuuttajien kotoutumista on tuettava osallistavalla kieli- ja kulttuurikoulutuksella.
- Terveyspalveluiden on saavutettava tasa-arvoisesti kaikki kansalaiset, palvelut turvataan riittävän suurilla yksiköillä ja liikkuvilla palveluilla.
- Palveluseteleistä on luovuttava.
- Sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitus on yksikanavaistettava.

Asuntopolitiikka

Asuntopolitiikalla on vastattava kansalaisten asumistarpeisiin. Valtion on otettava sekä tuotannossa että sääntelyssä yhä suurempi rooli. Jokaiselle asunnon tarvitsijalle on löydettävä asunto. Erityisryhmien asumisen palvelut on turvattava, mutta jokaisesta asunnosta ei tule tehdä esteetöntä. Sosiaalista vuokra-asuntotuotantoa on voimakkaasti lisättävä vuokratason kohtuullistamiseksi alueilla, joilla kohtuuhintaisen asumisen kysyntä ylittää tarjonnan. Nuorten vuokra-asunnon saantia vapailta markkinoilta on helpotettava rajoittamalla vuokratakuiden suuruutta, kieltämällä sosiaalitoimiston myöntämän vuokravakuuden epäämisen sekä lisäämällä pienten asuntojen määrää. Kolmen kuukauden takuu ei ole tarkoituksenmukainen. Nuoret on tunnustettava varsinkin kasvu- ja koulutuskeskuksissa tärkeäksi kansalaisryhmäksi. Uusille asuinalueille on määritettävä rakennustyyppin mukaan laskennallinen tehokkuusminimi, jotta varmistetaan tonttimaan tarkoituksenmukainen käyttö ja estetään asuntojen hintojen alentumista tuotannon tehostuessa.

Asuntojen todelliset myyntihinnat on saatava julkisiksi. Lisäksi on luotava myytävien asuntojen kuntopisteytysjärjestelmä, jolloin vertailu on aidosti mahdollista. Asuntojen ylläpito varmistetaan luomalla katsastusvaade sekä aihetta koskeva asiantuntijaverkosto. Asuntokatsastuksessa selvitetään autokatsastuksen tavoin kiinteistön kestävyys ja tarvittavat korjaukset.

Jokainen asunnoton on liikaa. Asunnottomuus on poistettava Suomesta. Asumisen tukemista ja sen eri muotoja on lisättävä ja asumiselle on taattava riittävästi resursseja. Asuinalueita kaavoitettaessa niille on suunniteltava mahdollisimman monimuotoisesti erityyppisiä asuntoja ja asumisratkaisuja niin asumisen muodon kuin rahoituksenkin osalta. Tämä ehkäisee asuinalueiden eriarvoistumista ja ylläpitää tervettä ikäkiertoa asuinalueella, joka puolestaan mahdollistaa kunnallisten palveluiden pitkäjänteisen oikein mitoittamisen ja saatavuuden kaikille asukkaille. Nuorisotakuu on laajennettava turvaamaan nuorille myös asumisen palvelut. Luottotiedot menettäneelle henkilölle on turvattava asunnonsaanti.

Asumisen verotusta on uudistettava siten, että se mahdollistaisi nykyistä joustavammin muuttamisen työn, elämäntilanteen ja perheeseen mukaan. Varainsiirtovero tulee keventää ja vastavuoroisesti toteuttaa asuntolainan korkovähennysoikeuden poistaminen nykyistä aikataulua selkeästi nopeammin. Korkovähennysoikeus tulee kuitenkin säilyttää ensiasunnon ostajilla, jotta voidaan tukea erityisesti nuoria ja lapsiperheitä. Omistus- ja vuokra-asumisen verotuksellista epäsuhtaa tulee korjata vapauttamalla ns. normaalituotto pääomatuloverosta, jolloin vuokratulojen verotus kevenee. Menetettyjä verotuloja voidaan korvata kiristämällä kiinteistöverotusta, joka on nykyisellään kansainvälisesti vertaillen kevyttä.

Asuntopolitiikka

- Asunnottomuus on poistettava Suomesta ja perustuslakiin kirjataan jokaisen kansalaisen oikeus kotiin
- Asumisen muotoja on lisättävä mm. edistämällä yhteisöllistä asuntotuotantoa
- Valtion ja kuntien on rakennettava ja tarjottava nykyistä enemmän asuntoja
- Asuntojen kuntopisteytys- ja katsastusjärjestelmä on otettava käyttöön
- Asumisen tuet on yhdistettävä yhdeksi oikeudenmukaiseksi asumistueksi ja kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa lisättävä merkittävästi
- Asumisen verotuksen on mahdollistettava nykyistä joustavammin muuttaminen työn, elämäntilanteen ja perhekoon mukaan.
- Asuntolainan korkovähennysoikeus on poistettava nykyistä nopeammalla aikataululla. Oikeus säilytetään ensiasunnon hankkijoilla.

TALOUSPOLITIikka

Nykyinen heikosti säänneltyihin markkinoihin perustuvan talousjärjestelmä on osoittautunut kriisialttiiksi, eriarvoistavaksi ja ekologisesti kestäättömäksi. Veroparatiisit ja aggressiivinen verosuunnittelu heikentävät verotuottojen lisäksi yleistä veromoraalia ja verojärjestelmien tasapuolisuutta sekä läpinäkyvyyttä, samoin kuin pienten ja keski suurten yritysten kilpailuedellytyksiä. Tilalle tarvitaan tasa-arvoa ja hyvinvointia edistävä ja globaalia eriarvoisuutta poistava talous- ja yhteiskuntamalli. Jokaisella, myös tulevilla sukupolvilla, on oltava mahdollisuudet hyvään koulutukseen, turvalliseen elämään, työhön ja riittävään toimeentuloon sekä puhtaaseen ympäristöön. Talousjärjestelmä pitää rakentaa näitä tavoitteita tukevaksi.

Kohti kestäväää talousjärjestelmää

Talous on globaalia, minkä vuoksi tarvitsemme ylikansallista talouden hallintaa ja sääntelyä. Nykyinen sääntelemättömään markkinatalouteen perustuva malli on osoittautunut kriisialttiiksi sekä tehottomaksi köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämisen työkaluna. Säännöllisesti toistuvat talouskriisit rasittavat yhteiskuntien vakautta, työllisyyttä ja ihmisten hyvinvointia. Jatkuvaan materiaalliseen kasvuun tukeutuva yhteiskunta-ajattelu on epärealistista ja kuormittaa ympäristöä kohtuuttomasti. Kansainvälisellä tasolla tarvitaan valtioiden rajat ylittävää solidaarista talouspolitiikkaa.

Politiikan avulla on voitava määritellä taloudellisen kehityksen suunta ja tavoitteet. Poliittisen järjestelmän on käytettävä nykyistä vahvemmin taloudellista ohjausvaltaansa markkinatalouden kielteisten vaikutusten hillitsemiseksi. Kaupan alan duopoli on purettava ja kilpailua alalla lisättävä. Euroopan unionin on edistettävä kansainvälisen finanssitransaktioveron käyttöönottoa, veroparatiisitalouden kitkemistä, pankki- ja rahoituslaitosten tiukempaa valvontaa ja estettävä Euroopan sisäistä vahingollista verokilpailua. Veronkierrosta annettavia rikosoikeudellisia rangaistuksia on kovennettava. Bruttokansantuotteen kehityksen lisäksi on otettava käyttöön kasvun kestävyyttä ja vaikutuksia ilmaisevia kehityksen mittareita. Yhteiskuntavastuun toteuttaminen on kirjattava osakeyhtiölakiin voiton tavoittelun rinnalle yrityksen tarkoitukseksi.

Talous tulee nähdä välineenä ihmisten eriarvoisuuden ja köyhyyden poistamisessa sekä halutun yhteiskuntajärjestelmän kuten pohjoismaisen hyvinvointimallin tukemisessa. Taloutta ei saa eriyttää muusta yhteiskunnallisesta toiminnasta tai päätöksenteosta. Talousjärjestelmän tulee vahvistaa työpaikkojen syntyä.

Kestävään talousjärjestelmään

- Talouskasvun täytyy olla sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväää

- Valtiontalouden pidemmän aikavälin kestävyyttä on parannettava pidentämällä työuria ja nostamalla työllisyysastetta
- Valtion alijäämää on vähennettävä nostamalla veroastetta, uudistamalla rakenteita ja hillitsemällä yleisesti kustannustason nousua
- Talous- ja veropolitiikan keskeisenä tehtävänä on oltava elinkeinorakenteen muutoksen ja työllisyyden tukeminen sekä tuloerojen kaventaminen
- Harmaan talouden torjuntaa on tehostettava ja laajennettava eri keinoihin, jotka ovat oikeassa suhteessa tavoiteltuun hyötyyn
- Julkisen hallinnon rakenteiden uudistamistyötä on jatkettava

Veropolitiikka

Verotuksen painopistettä on siirrettävä tuloeroja kaventavaan suuntaan. Tämä on välttämätöntä hyvinvointierojen kaventamiseksi ja pohjoismaisen mallin vahvistamiseksi. Verojärjestelmästä on tehtävä nykyistä selkeämpi, oikeudenmukaisempi ja hallinnollisesti kevyempi. Toteutettavan veropolitiikan tulee olla johdonmukaisempaa ja ennen kaikkea talouden toimijoiden näkökulmasta ennustettavampaa. Veropohjaa tulee laajentaa ja vastavuoroisesti verokilpailulle alttiita veroja kohtuullisesti keventää. Tuloverotuksen ja tulonsiirtojen kautta on turvattava oikeudenmukaisempi tulonjako ja tarjottava verovarojen vastineeksi tasokkaita julkisia palveluja. *Matalapalkkaisen ja osa-aikaisen työn vastaanottamisen kannattavuus on turvattava yhteen sovittamalla vero- ja sosiaaliturvajärjestelmä nykyistä paremmin. Työllisyysasteen nostoon on puututtava siihen tähtäävällä talouspolitiikalla.*

Valtiontaloutta heikentävää laajaa verovähennysjärjestelmää on järjeistettävä. Esimerkiksi asuntolainojen korkojen verovähennysoikeutta on rajattava. Arvonlisäverotuksessa tulee siirtyä laajapohjaiseen yhden verokannan malliin, jossa alennetut verokannat nostetaan nykyisen yleisen verokannan tasolle ja sisällytetään veropohjaan myös rahoituspalvelut. Haitallista kulutusta taas on vähennettävä korottamalla valmisteveroja.

Jäteveroja on lisättävä esimerkiksi erilaisten pakkausverojen muodossa. Tarve työn verotuksen kiristämiseksi tulee jatkossa kompensoida korottamalla kiinteistöveroja. Myös metsätalousmaa on tuotava kiinteistöverotuksen piiriin. Kaikki säätiöiden osingot ja luovutusvoitot tulee säätää osittain veronalaisiksi. Kaivospaikkakunnille maksettava kaivosvero tulee ottaa käyttöön. Turpeen verotusta on asteittain kiristettävä ja kaikkia fossiilisia polttoaineita tulee verottaa päästöjen mukaan. Lentopetrolin verovapaus poistetaan ja vero kerätään EU:n toimesta. Pääomatulojen ja listaamattomista osakeyhtiöistä maksettavien osinkojen verotuksessa tulee siirtyä normaalituoton verovapauteen. Normaalituoton ylittävältä osalta tulot lisätään saajan ansiotuloihin. Listattujen osakeyhtiöiden maksamien osinkojen verotuksessa tulee siirtyä 25 %:n tasaveroon.

Oikeudenmukaiseen verotukseen

- Veropohjaa tulee laajentaa ja vastaavasti verokilpailulle alttiita veroja kohtuullisesti keventää
- Verovähennysjärjestelmää on järjeistettävä
- Siirrytään yhteen laajapohjaiseen arvonlisäverokantaan
- Tuloverojen korottamista on kompensoitava korottamalla kiinteistöveroja, joiden piiriin on tuotava myös metsätalousmaa
- Kaivosvero on otettava käyttöön
- Pääomatulojen ja listaamattomista osakeyhtiöistä maksettavien osinkojen verotuksessa tulee siirtyä verovapaaseen normaalituottoon, jonka ylittävältä osalta tulot lisätään saajan ansiotuloihin

TYÖ- JA ELINKEINOPOLITIikka

Suomi on yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa ollut pitkään huipputasoa kansainvälisissä vertailuissa niin yhteiskunnan kilpailukyvyyn, turvallisuuden, tuottavuuden kuin työmarkkinoiden stabiliteetin mittareilla. Kilpailu ei ole itseisarvo, vaan parhaat tulokset saavutetaan sopimusyhteiskuntaa vaalimalla sekä sisäisen turvallisuuden, vahvan valtion, korkean koulutustason ja hyvinvointipalveluiden turvaamisella. Valtion on tuettava seudullisia ja kansallisia keskuksia elinkeinoelämänsä kehittämisessä. Sopimusyhteiskunnan toteutuminen edellyttää korkeaa järjestäytymisastetta työntekijän ja työnantajan puolella, mitä tulee edistää ja tukea yhteiskunnan toimesta.

Työn ja yrittämisen edellytykset

Toimiva, laadukas ja opiskelijalle maksuton koulutusjärjestelmä luo pohjan kestäväälle elinkeinotoiminnalle. Koulutuspaikkojen sijoittaminen alueellisesti työelämän tarpeiden ja kansallisten kehittämissuunnitelmien mukaisesti varmistaa sekä valmistuvien nopean työllistymisen että osaavan työvoiman saannin. Jatkuva ja merkittävä kansallinen panostus innovaatiopolitiikkaan on välttämätöntä. Korkeakoulujen ja työelämän yhteistyö on nostettava kansalliseksi kärkihankkeeksi.

Infrastruktuurin toimivuus on modernin yhteiskunnan, toimivan elinkeinopolitiikan ja työllisyyden elinehto. Tie- ja rataverkon kunnossapitämiseksi on luotava pitkäjänteinen, vaalikaudet ylittävä investointiohjelma. Kuntien on huolehdittava riittävästä tonttitarjonnasta ja seudullisesti järkevästä yhteiskuntasuunnittelusta, jotta yritykset voivat valita haluamansa sijoittumispaikan. Kohtuuhintaisen sekä ekologisesti ja sosiaalisesti kestävänsä energian saatavuus on varmistettava lisäämällä energiantuotannon ja -jakelun yhteistyötä Euroopassa. Uutta ja kehittyvää tekniikkaa sekä avoimen lähdekoodin tietojärjestelmiä on hyödynnettävä tehokkaammin viranomais- ja muissa palveluissa. Julkisen hallinnon on otettava tietoliikenteen runkoverkot omistukseensa ja kehitettävä niitä tehokkaasti. Kansalaisille on taattava mahdollisuus langattomaan ja nopeaan laajakaistayhteyteen. Kaapeliverkoston on katettava valtakunnallisesti kaikki asutuskeskukset. Julkisissa tiloissa on tarjottava maksuton laajakaistayhteys.

Ohjelmistopatentoinnista on luovuttava maailmanlaajuisesti. Immateriaalioikeuksiin liittyvää lainsäädäntöä on uudistettava siten, että uusien innovaatioiden ja ratkaisujen kehittäminen tulee helpommaksi. Uusia ohjelmistoyrityksiä on tuettava käynnistysvaiheessa yritys- ja innovaatiotuin. Patentti- ja tekijänoikeusjärjestelmiä on yhtenäistettävä Euroopan tasolla.

Pienyrittäjäksi ryhtyvät kantavat valtavan riskin paitsi yrityksensä liiketoiminnasta, mutta myös henkilökohtaisesta toimeentulostaan. Työvoimakustannusten ja verotaakan alentamisesta on suhteellisesti eniten hyötyä suuryrityksille. Sosialidemokraattisen politiikan tulisikin kohdentaa toimet siihen, miten pienyrittäjien sosiaalista turvallisuutta voidaan kohentaa sen sijaan, että annettaisiin suuryrityksiä suosivia ja hyvinvointiyhteiskuntaa rapauttavia veroetuja. Pienyrittäjän oma toimeentulo voi pudota kohtuuttoman pieneksi liiketoiminnan tökkiessä ja hän kantaakin riskin henkilökohtaisemmin kuin suuryrittäjä. Siksi pienyrittäjän sosiaaliturvaa tulisi kehittää niin, ettei hänen yrityksensä huono taloudellinen menestys vaikuttaisi kohtuuttomasti pienyrittäjän toimeentuloon ja että vähimmäistoimeentulo olisi aina turvattu. Täten voimme turvata sen, että tulevaisuuden työllistäjille annettaisiin riittävä tuki, jotta taantuma tai karikkoinen liiketoiminnan alku ei kaada hyvää liikeideaa.

Tulevaisuudessa teollisuus perustuu korkean jalostusarvon tuotteiden ja kokonaisvaltaisia palveluratkaisujen tuottamiselle. Kasvavien palvelualojen toimintaedellytykset on turvattava ja teollisuuden muutosta on tuettava. Kehittämisen ja tutkimustyöhön on panostettava sekä yritysten että julkisen sektorin toimesta. Vihreää kasvua ja ympäristöteknologian osaamista on lisättävä. Yritysten toimintakentän muutosta seurataan. Aloittavien ja kasvuyritysten toimintaa on tuettava ja yritystukijärjestelmää kehitettävä aloittavia pieniä ja keskisuuria kasvuyrityksiä suosivaksi. Yksityisomistuksessa olevien suuryritysten tukia on leikattava. Ylikansallista ja etenkin Euroopan sisäistä verokilpailua on ehkäistävä. Yritysten ympäristö- ja yhteiskuntavastuuta korostetaan lainsäädännössä. Julkisen sektorin on kasvun ja työllisyyden edistämiseksi oltava valmis lisäämään omistajuuttaan niillä aloilla, joilla yksityistä riskipääomaa ei ole saatavilla. Uusiutumattomat luonnonvarat määritetään kansallisomaisuudeksi, jota ei voida myydä, vaan joihin voidaan myöntää käyttölisenssi.

Ansiotuloverotuksessa erityistä huomiota tulee kiinnittää työllistymisen kannustimiin ja aggressiivisen verosuunnittelun estämiseen. Työn tekemisen tulee olla aina kannattavaa ja siksi työllistymisen kannusteita luotaessa verotusta ja sosiaaliturvaa tulee kehittää yhtenä kokonaisuutena. Kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä on

nostettava ja ansiotulovähennyksen poistumisvaiheen kokonaisrajaveroja alennettava. Myös tulosidonnaisten etuuksien väheneminen tulisi tapahtua nykyistä porrastetummin. Muut verotukselliset kannusteet tulee kohdistaa niille ryhmille, joiden työn tarjonta on joustavaa.

Työn ja yrittämisen edellytykset

- Koulutuksen ja työelämän yhteistyötä ja vuorovaikutusta on lisättävä
- Julkista infrastruktuuria on kehitettävä luomalla vaalikaudet ylittävä tie- ja rataverkon investointiohjelma
- Kansalaisille on taattava langaton laajakaistayhteys kaikkialla Suomessa ja avoimen lähdekoodin tietojärjestelmiä on hyödynnettävä nykyistä enemmän julkisen hallinnon toiminnassa
- Vihreään kasvuun ja talouteen on panostettava ja teollisuuden rakennemuutosta tuettava yritystuin
- Pienyrittäjien vähimmäistoimeentulo on turvattava
- Yritystukijärjestelmää on kehitettävä aloittavia, pieniä ja keskisuuria kasvuyrityksiä suosivaksi
- Ansiotuloverotuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota työllistymisen kannustimiin ja aggressiivisen verosuunnittelun estämiseen

Parempi työelämä

Työelämän laatua ja tuottavuutta on kehitettävä samanaikaisesti. Työnantajilta on vaadittava hyvää johtamista ja keinoja työhyvinvoinnin edistämiseksi. Työn ja perheen yhteensovittaminen on tehtävä helpommaksi. Vuokratyövoiman riistäminen ja pakkoyrittäjäys on lopetettava lainsäädännön avulla. Yrittäjän riskiä ei tule siirtää työntekijän kannettavaksi. Yrittäjien sosiaaliturvaa on parannettava. Työntekijöiden ja etenkin syrjäytymisvaarassa olevien osaamista ja työkykyä on kehitettävä aikuiskoulutuksen ja hyvinvointipalvelujen avulla. Pienyrittäjien sosiaalinen asema, kuten työterveydenhuolto ja sairausloma, on turvattava lailla. Ammattiliitoille on annettava kanneoikeus. Julkisella sektorilla on otettava käyttöön anonyymi työnhaku.

Kaikille nuorille on taattava työ-, koulutus- tai harjoittelupaikka. Julkisen sektorin tarjoamia kesätyöpaikkoja on lisättävä ja yrityksiä tuettava nuorten palkkaamisessa. Jokaiselle 15-17 -vuotiaalle on taattava kesätyöpaikka. Nuorten asemaan työmarkkinoilla on kiinnitettävä nykyistä paremmin huomiota, niin palkkauksen kuin työehtojen osalta. Samasta työstä kuuluu saada sama palkka iästä riippumatta. Harjoitteluaajan palkkaloukkuihin on puututtava.

Yhteiskuntatakuu on vakinaistettava ja laajennettava koskemaan kaikkia työikäisiä. Julkisen sektorin on lisättävä vajaatyökykyisten ja muuten hankalassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämistä. Työelämän muutoksen tuomat haasteet on nostettava laajaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Kaikille niille aloille ja työpaikoille, joilla ei vielä ole tai ei ole käytössä työehtosopimuksia, on saatava ammattiliittojen neuvottelemat työehtosopimukset. Työnantajien hallinnoimien niin kutsuttujen keltaisten liittojen perustaminen ja toiminta on kitkettävä suomalaisesta sopimusyhteiskunnasta kaikin keinoin. Työelämän ja -urien muuttuminen monitahoisemmiksi ja joustavammiksi on otettava huomioon lainsäädännössä. Opiskelu työn ohessa ja osaamisen kehittäminen on tehtävä helpommaksi ja työntekijöiden liikkuvuutta työmarkkinoilla on tuettava. Aliedustettujen ryhmien osallistumista koulutukseen on parannettava. Pätkätyöläisten toimeentuloa on parannettava kehittämällä sosiaaliturvajärjestelmää nykyistä joustavammaksi.

Keskeisille toimialoille pitää luoda pitkän aikavälin strategiat ja sopimukset, joiden tavoitteena on kotimaisen työllisyyden, hyvinvoinnin ja yhteiskuntarauhan tukeminen. Työuria pidennetään alusta, keskeltä ja lopusta. Erityisenä painopisteenä työuran keskivaiheeseen kohdistuvat toimenpiteet, joilla on suurin merkitys työllisyysasteen

nostamisessa. Todellista eläköitymisikää on nostettava työkykyä ja -hyvinvointia parantamalla. Erityishuomiota tulee myös kiinnittää ennenaikaisten työkyvyttömyyseläkkeiden ennaltaehkäisyyn. Eläkejärjestelmän kestävyys varmistetaan työnantajilta ja -tekijöiltä oikeudenmukaisesti kerättyjen eläkemaksujen ja eettisesti ylläpidettyjen eläkerahastojen tuottamien sijoitustuottojen kautta. Eläkemaksut tulee välittömästi nostaa Eläketurvakeskuksen laskemalle kestäväälle tasolla ja poistaa nykyinen maksuvaje. On sovittava sitovasti pidemmälle aikavälille eläkemaksujen taso. Työeläkemaksuja ei enää vähennetä eläkepalkasta. Eläkejärjestelmästä poistetaan superkarttuma ja karttumat tasataan koko työuran ajalle. Ikärasismi on kitkettävä työmarkkinoilta lainsäädännöllä ja tehokkaalla seurannalla. Erilaisilla tukijärjestelmillä ja kannustimilla voidaan lisätä työnantajien halukkuutta palkata nuoria työntekijöitä sekä pitää iäkkäitä töissä eläkeikään asti. Kriisitilanteissa työmarkkinoiden vakaus ja yhteistoiminta on varmistettava kolmikantaisesti yhteiskunnallisin sopimuksin. Eläkejärjestelmään tehtävät muutokset sovitaan jatkossakin kolmikantaisesti työmarkkinaosapuolien esityksestä.

Eläkerahastojen hallinnointi ja niihin liittyvä päätöksenteko pysyy maksajilla eli työntekijöillä ja työnantajilla. Kaikissa eläkepoliittisissa ratkaisuissa on otettava huomioon sukupolvien välinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus. Jokaista eläkejärjestelmään tehtävää muutosta valmisteltaessa tulee arvioida sukupolvivaikutukset. Vanhempien ikäpolvien suhteettomia eläke-etuja ja matalaa eläköitymisikää ei saa maksattaa nykyisten ja tulevien työntekijöiden eläkkeiden kustannuksella. Elinajakertoimen vaikutuksia tulee arvioida ja kohtuuttomiin eläketason leikkauksiin puuttua järjestelmää muuttamalla. Pidentyvistä elinajoista tulee käyttää riittävän suuri osa työhön, jotta eläkejärjestelmän ja hyvinvointivaltion rahoitus ei vaarannu. Vanhuuseläkeiän alaikäraja tulee arvioida elinajanodotteiden pidentymisen näkökulmasta. Mikäli alaikäraja nostetaan, tulee samalla sopia sitovasti konkreettisista toimista ikääntyneiden työllistymisen parantamiseksi, työelämän joustomahdollisuuksien lisäämiseksi sekä konkreettisista toimista työhyvinvoinnin ja työssäjaksamisen parantamiseksi. Nuoret on otettava mukaan kaikkeen eläkepolitiikkaan sen suunnittelu- ja päätöksentekovaiheessa. Ikääntyneille työntekijöille tulee ottaa käyttöön säännölliset työkuntokartoitukset. Kartoituksella tuetaan työnantajaa ja työntekijää työkyvyn ylläpidossa. Pidemmän työuran ja joustavan eläkkeelle siirtymisen mahdollistavat työntekijälähtöiset osa-aikaeläke- ja työaikaratkaisut. Työntekijöille tulee ottaa käyttöön säännölliset työkuntokartoitukset.

Sukupuolten välinen epätasa-arvo johtuu yhteiskunnan rakenteista, kulttuurillisista ja sosiaalisista odotuksista ja normeista. Keskeiset yhteiskuntamme tasa-arvoepäkohdat kohdistuvat sukupuolten erilaiseen työmarkkina-asemaan sekä vanhemmuuden ja sen kustannusten epätasaiseen jakautumiseen. Palkkakuilujen kaventamiseksi tarvitaan kunnianhimoinen ja konkreettinen valtakunnallinen palkkatasa-arvo-ohjelma sekä samapalkkaisuutta edistäviä keskitettyjä työmarkkinaratkaisuja. Vanhempainvapainvapaat on jaettava nykyistä tasaisemmin molemmille vanhemmille ja vanhemmuuden kustannukset tasaisesti kaikkien työnantajien kesken. Vanhempainvapaiden kustannukset on jaettava kaikkien työnantajien kesken joko veropohjaisella mallilla tai perustamalla vanhemmuuskassa. Samalla on taattava, että yksinhuoltajien sekä samaa sukupuolta olevien vanhempien perheissä on vastaavat oikeudet kuin kahden heterovanhemman perheissä.

Parempaan työelämään

- Ammattiliitoille on annettava kanneoikeus harmaan talouden ja työehtojen polkemisen kitkemiseksi
- Yhteiskuntatakuu on vakinaistettava ja laajennettava koskemaan kaikkia työikäisiä
- Vuokra- ja pätkätyöläisten asemaa on parannettava uudistamalla lainsäädäntöä ja kehittämällä sosiaaliturvajärjestelmää nykyistä joustavammaksi
- Työuria on pidennettävä yhteistyössä ammattiyhdistysliikkeen kanssa
- Eläkerahastojen kestävydestä huolehditaan ja eläkelupauksesta pidetään kiinni myös nuorten ikäpolvien kohdalla
- Työnteon tulee olla kannattavaa kaikissa tilanteissa
- Nuorten matalapalkkaukseen on puututtava ja estää ikään perustuvien palkkamallien käyttöönotto

- Kaikissa eläkepoliittisissa ratkaisuissa on otettava huomioon vaikutukset todelliseen eläköitymisikään, sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus ja ikäleikkureihin on puututtava välittömästi
- Eläkettä kertyy koko työuran ajalta
- Otetaan käyttöön säännölliset työkuntokartoitukset, joilla tuetaan työkyvyn ylläpitoa
- Suomeen on laadittava konkreettinen palkkatasa-arvo-ohjelma, joka mahdollistaa sukupuolten välisten palkkaerojen poistamisen vuoteen 2025 mennessä
- Sukupuolten välinen tasa-arvo on otettava johtavaksi periaatteeksi kaikissa palkkaratkaisuissa
- Kaikille niille aloille ja työpaikoille, joilla ei vielä ole tai ei ole käytössä työehtosopimuksia, on saatava ammattiliittojen neuvottelemat työehtosopimukset
- Eläkemaksut nostetaan Eläketurvakeskuksen laskemalle kestäväälle tasolle ja sovitaan sitovasti pidemmälle aikavälille eläkemaksujen taso
- Elinaikakertoimen vaikutuksia tulee arvioida ja kohtuuttomiin eläketason leikkauksiin puututaan järjestelmää muuttamalla

KOULUTUS- JA SIVISTYSPOLITIikka

Suomalaisen opetuksen vahvuus syntyy siitä, että yhtenäinen peruskoulu kerää yhteen koko yhteiskunnan kirjon, oppilaan taustasta ja varallisuudesta riippumatta. Oppilaiden erilaiset taustat sekä lähtökohdat muodostavat sosiaalista pääomaa, jota yksityiset koulut ja oppilaitokset eivät voi tarjota. Laadukasta ja yhtenäistä perusopetusta uhkaa vanhempien harrastama koulun valinta muualta kuin lähikoulusta ja paine yksityiskoulujen perustamislupien määrän kasvattamisesta. Kuten kansainvälisestä kehityksestä on havaittu, yksityiskoulujen perustamislupien määrän kasvusta syntyy yksilöiden ja kansanryhmien eriytymistä, elitismia sekä koulutuksellisen tasa-arvon rappeutumista.

Varhaiskasvatus

Työn ja perhe-elämän yhdistäminen, uusien sukupolvien kasvattaminen ja lasten hoitovastuu kuuluvat koko yhteiskunnalle. Päivähoito mahdollistaa yhtäläiset mahdollisuudet työskennellä kodin ulkopuolisessa palkkatyössä ja turvaa sukupuolten välisen tasa-arvokehityksen.

Monikulttuurisuus ja lasten erilaiset lähtökohdat tulee nähdä yhteiskuntaa yhdistävänä voimavarana. Oikeutta varhaiskasvatukseen tulee pitää subjektiivisena oikeutena, jotta eri väestöryhmien välistä yhdenvertaisuutta voidaan edistää. Varhaiskasvatus takaa lapsille tasa-arvoiset mahdollisuudet oppimiseen ja kehittymiseen jo varhaisina vuosina perheen tulotasosta tai sosiaalisesta taustasta riippumatta. Varhaiskasvatuksen ohjaus tulee siirtää opetusministeriöön, jotta kasvatuksen tasalaatuisuus ja oppimisvalmiuksia kehittävä sekä sosiaalisia toimintavalmiuksia lisäävä luonne toteutuu koko Suomen varhaiskasvatuksessa.

Lapsella on oikeus päästä kunnalliseen varhaiskasvatukseen vanhemman hoitorahakauden päätyttyä. Kunnilla on velvollisuus järjestää lasten varhaiskasvatus. Kunnallisena palveluna lapsi voidaan hoitaa päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai ryhmäperhepäivähoidossa, koko- tai osapäivähoitona. Työelämän rytmin hajautuessa nousee tarve varsinkin lasten vuorohoidon ja joustavan päivähoidon järjestämiselle.

Varhaiskasvatuksen tulee olla aina velvoittavalta osaltaan perheelle maksutonta ja täysipäiväisesti, mikäli molemmat vanhemmat ovat töissä, opiskelevat tai tekevät jotain näihin rinnastettavaa. Maksullisen päivähoidon osalta on huolehdittava, etteivät pienempituloiset perheet joudu maksamaan suhteellisesti isompia päivähoitomaksuja kuin

parempituloiset.

Ohjauksesta tulee säätää perusopetuksen opetussuunnitelmien tavoin velvoittavaa ja korvata nykyisen kaltaiset suositukset, jotta varhaiskasvatuksesta saadaan tasalaatuisia. Kasvatushenkilöstön määrässä tulee lisätä lastentarhanopettajan koulutuksen saaneiden määrää, sillä vain pedagoginen koulutuksen saanut opettaja takaa tasa-arvoisen oppimisen ja kehityksen tuen kaikille lapsille. Tämän vuoksi kaikista varhaiskasvattajan tutkinnoista on luotava toimiva ja yhtenäinen opintopolku lastentarhanopettajan pätevyyteen.

Lapsiryhmien suuret koot aiheuttavat tutkimusten mukaan stressiä ja lisäävät oppimis- ja keskittymisvaikeuksia. Vaihtelevat lapsiryhmät estävät yksilöllisen oppimisen ja kehityksen tukemisen. Päiväkotien lapsiryhmien koolle on annettava nykyistä tiukemmat ja sitovammat ylärajat.

Vanhempainvapaat tulee jakaa molempien vanhempien kesken tasapuolisesti siten, että perhevapaista aiheutuvat kustannukset jakautuvat työnantajille tasapuolisesti. Kotihoidon tuki tulee jakaa molempien vanhempien kesken siten, että molemmat vanhemmat voivat hoitaa lasta kotona yhden kolmanneksen tuen kestoajasta kumpikin, ja jakavat viimeisen kolmanneksen haluamallaan tavalla.

Työn ja perheen tasapainoinen yhdistäminen ja kasvatustuu kuuluu vanhemmille tasapuolisesti. Suomalaisen hyvinvointivaltion on tulevaisuudessa perustuttava mallille, jonka kautta perheen ja ansiotyön yhdistäminen on mahdollista kaikille. Samalla kun vahvistetaan oikeuksia tasavertaiseen vanhemmuuteen, edistetään myös yhdenvertaisuutta työmarkkinoilla. Kaikenlaisten perheiden on oltava keskenään yhdenvertaisessa asemassa.

Esiopetus kehittää kokonaisvaltaisesti oppimisvalmiuksia sekä luo pohjan perusopetuksessa alkavien oppiaineiden oppimiselle. Esiopetus tulee koskea koko ikäluokkaa ja olla luonteeltaan velvoittavaa, osa oppivelvollisuutta.

Laadukas varhaiskasvatus

- Varhaiskasvatuksen tulee olla lapsen subjektiivinen oikeus, jotta perheiden ja lasten välinen yhdenvertaisuus ja tasa-arvo voidaan tosiasiallisesti yhteiskunnassa saavuttaa. Varhaiskasvatuksen tehtävä tulee nähdä oppimisvalmiuksia lisäävänä, sivistävänä kasvatustoimintana.
- Laadukas varhaiskasvatus ehkäisee syrjäytymistä ja turvaa lapsen yksilöllistä kehitystä ja oppimista.
- Varhaiskasvatuksen ohjaus tulee siirtää opetusministeriöön. Ohjauksesta tulee säätää perusopetuksen opetussuunnitelmien tavoin velvoittavaa, jotta varhaiskasvatuksesta saadaan tasalaatuisia.
- Kasvatushenkilöstön määrässä tulee lisätä pedagogisesti pätevien opettajien määrää. Varhaiskasvattajan tutkinnot on voitava täydentää lastentarhanopettajan pätevyydeksi nykyistä joustavammin.
- Päiväkotien lapsiryhmien enimmäiskoon rajaa on alennettava ja vaatimuksia varhaiskasvatusympäristöstä täsmennettävä.
- Vanhempainvapaat tulee jatkossakin jakaa tasapuolisesti siten, että työnantajalle aiheutuvat kulut jakaantuvat tasapuolisesti työnantajille ja molemmilla vanhemmilla on tosiasialliset mahdollisuudet osallistua lapsen kasvatukseen.
- Työn ja perheen yhdistämisen ongelmat ja kasvatustuu eivät saa olla pelkästään toisen sukupuolen asioita. Suomalaisen hyvinvointivaltion on tulevaisuudessa perustuttava mallille, jonka kautta perheen ja ansiotyön yhdistäminen on mahdollista kaikille.

- Varhaiskasvatuksen on oltava pääosin maksutonta.
- Yksinhuoltajien sekä samaa sukupuolta olevien vanhempien perheissä tulee olla vastaavat oikeudet kuin kahden heterovanhemman perheissä.
- Perhevapaista aiheutuvat kustannukset on jaettava kaikkien työntekijöiden kesken ja perhevapaissa on otettava käyttöön malli, jossa molemmat vanhemmat käyttävät vapaista kolmanneksen kumpikin ja jakavat viimeisen kolmanneksen keskenään.
- Esiopetuksen on oltava osa oppivelvollisuutta.

Peruskoulutus

Yhtenäinen peruskoulu on osa koulutuksellista perusturvaa, johon kaikilla taustasta, erityisen tuen tarpeesta ja varallisuudesta riippumatta on oikeus. Lapsen vanhempien valitseman asuinpaikan, taustan tai muunkaan epäolennaisen tekijän ei tule vaikuttaa koulumenestykseen ja koulutuspolkujen muotoutumiseen. Koulujen erilaiset toimintaympäristöt tulee huomioida perusopetuksen valtionosuuksien määräytymisessä.

Perusopetuksen on annettava oppivelvollisuuden piiriin kuuluvalla mahdollisuus monipuoliseen kasvuun ja kehitykseen, hankkia yhteiskunnassa tarvittavia tietoja, taitoja ja osaamista demokraattisessa yhteiskunnassa toimimiseen. Opetuksen tulee tukea yhdenvertaisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä purkaa käsitystä, jossa oppilaan kyvyt, tiedot, osaaminen ja persoonallisuus ovat riippuvaisia oppilaan sukupuolesta. Opetusta ei voi sitoa minkään uskonnollisen yhteisön näkemyksiin tai maailmankatsomukseen, vaan opetus kehittää oppilaan omaa kriittistä ajattelua. Siksi yksityisten opetuksenjärjestäjien järjestämislupien kriteereitä tulee kiristää.

Nykymuotoisesta uskonnon opetuksesta on luovuttava ja kaikille on opetettava peruskoulussa pakollisena aineena elämäntietoa. Uudistamisen tavoitteena on kriittisesti, kunnioittavasti ja avoimesti erilaisia uskontoja käsittelevä oppiaine, joka lisää oppilaiden ymmärrystä ympäröivästä maailmasta, kulttuureista, uskonnosta sekä mahdollistaa aidosti erilaisten näkemysten ja ihmisten kohtaamisen. Kaikille pakollinen ja yhtenäinen oppiaine lisää oppilaiden välistä koulutuksellista tasa-arvoa. Peruskoulun liikuntatuntien tulisi olla tytöille ja pojille yhteisiä. Sukupuolen merkitystä tulisi häivyttää ja eri lajimieltymysten sukupuolittuneisuutta purkaa. Koululiikunnan numeerisesta arvostelusta tulee luopua.

Opetuksen järjestäjän tulee tukea oppilaan mahdollisuuksia osallistua aamu- ja iltapäivätoimintaan sekä kerhotoimintaan koulupäivän aikana. Oppiminen ja osaaminen eivät synny tyhjiössä, vaan vaativat syntyäkseen ihmisten välistä vuorovaikutusta. Kouluviihtyvyyden ja monipuolisen osaamisen kehittämiseksi tulee koulun tukea muuta toimintaa opetuksen rinnalla.

Oppimisen tukemisessa erityistä huomiota tulee jatkossa kiinnittää sukupuolten välisten osaamiserojen kaventamiseen sekä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksen vahvistamiseen. Useat tutkimukset ja arvioinnit osoittavat oppilaan asuinalueen ja sukupuolen korreloivan koulumenestykseen, siksi erityisen tärkeää on tukea alueita, joissa koulutusaste ja työllisyys ovat keskiarvoa alhaisempia. Rakenneuudistuksesta kärsivien maakuntien koulutuksen kehittämisessä tulee jatkossa erityisesti huomioida poikien koulutuspolkujen ja uusien elinkeinoalojen kehittämisen tukeminen.

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksen järjestämisessä ja suunnittelussa tulee huomioida suomalaisen kulttuurin ja kielen opetuksen lisäksi myös oppilaan oman kielen ja kulttuurin opetuksen tukeminen. Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen valmistavan opetuksen käyttöönottoa kunnissa tuetaan. Jokaisen oppilaan kohdalla huomioidaan oppilaan aikaisempi kouluhistoria ja osaaminen yksilöllisten koulutuspolkujen suunnittelussa.

Niin varhaiskasvattajien kuin peruskoulun ja toisen asteen opettajat tarvitsevat valmiuksia monikulttuurisuuden kohtaamiseen työssään. Kyseiset valmiudet tulee olla hankittavissa täydennyskoulutuksella sekä opettajien pakollisiin opintoihin kuuluvalla kulttuurienvälisyysopetuksella.

Peruskoulua uudistettava ja tulevaisuuden koulutusta kehitettäessä tulee tarkastella ja huomioida paremmin eri väestöryhmien sekä erilaisten oppijoiden tarpeet. Koulutuksessa on uudistettava niin koulutussisältöä kuin opetusmenetelmiä vastaamaan paremmin esimerkiksi monikulttuuristen sekä luovuushakuisten oppilaiden tarpeita. Kulttuurienvälisyyskasvatus on otettavaksi osaksi opetussuunnitelmaa, sillä kaikki kansalaiset tarvitsevat ymmärrystä ja valmiuksia elää ja toimia osana monikulttuurista yhteiskuntaa.

Peruskoulutus

- Koulujen erilaiset toimintaympäristöt tulee huomioida perusopetuksen valtionosuuksien määräytymisessä
- Nykymuotoisesta uskonnon opetuksesta on luovuttava ja kaikille on opetettava peruskoulussa pakollisena aineena elämäntietoa.
- Opetuksen järjestäjän tulee tukea oppilaan mahdollisuuksia osallistua aamu- ja iltapäivätoimintaan sekä kerhotoimintaan koulupäivän aikana
- Erityistä huomiota tulee jatkossa kiinnittää sukupuolten välisten osaamiserojen kaventamiseen sekä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksen vahvistamiseen
- Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksen järjestämisessä ja suunnittelussa tulee huomioida suomalaisen kulttuurin ja kielen opetuksen lisäksi myös oppilaan oman kielen ja kulttuurin opetuksen tukeminen
- Oppilaiden uskonnonvapautta tulee kunnioittaa ja välttää tilanteita, joissa oppilaita erotellaan uskonnollisen vakaumuksen perusteella.

Toinen aste

Oppivelvollisuus on laajennettava kattamaan koko toinen aste. Tämä tarkoittaa sitä, että yhteiskunta sitoutuu tarjoamaan jokaiselle nuorelle peruskoulun jälkeisen koulutuspaikan sekä siihen liittyvät tukipalvelut. Lukio – ja ammattikoulutuksen lisäksi toisen asteen tutkinto on mahdollista suorittaa myös oppisopimuskoulutuksessa sekä näyttötutkintopohjaisessa koulutuksessa. Kukaan ei saa syrjäytyä hallinnollisten päätösten takia.

On siirryttävä yhtenäiseen toiseen asteeseen, jossa on mahdollista suorittaa yleissivistävä tutkinto, ammatillinen tutkinto tai näiden yhdistelmä tutkinto. Tämä mahdollistaa taloudellisesti ja hallinnollisesti tehokkaan koulutuksen järjestämisen ja opetushenkilöstön tehokkaan työskentelyn/hyödyntämisen. Yhtenäinen toinen aste tarkoittaa kohtuullisen kokoisia yksiköitä, joissa saman katon alla tarjotaan jokaiselle nuorelle omia tavoitteita vastaavaa koulutusta. Työelämän ja tulevaisuuden kannalta on tärkeää saada mahdollisimman monipuolinen ammatillinen ja yleissivistävä koulutus, joka parantaa jatko-opinto - ja työelämävalmiuksia. Liikunnan opetuksen tulee olla pakollista myös toisella asteella. Liikuntakurssit toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden muiden hyvinvointipalveluiden kanssa. Sekä ammatillisen että lukiokoulutuksen tulee mahdollistaa korkeakoulutukseen pyrkiminen. Aikaisemmin tehdyt koulutukselliset valinnat eivät saa sulkea myöhempiä jatkokoulutusmahdollisuuksia.

Oppimateriaalien sähköistäminen ja sähköiset oppimisympäristöt mahdollistavat joustavat opiskelumahdollisuudet ja opetettavan aiheen tehokkaan eriyttämisen. Opintojen joustavuus mahdollistaa eritaustaisten ja eri elämäntilanteissa olevien opiskelijoiden tutkintojen joustavan suorittamisen ja lisäkoulutuksen hankkimisen. Sähköiset oppimateriaalit pyritään tuomaan osaksi kaikkien alojen teoriaopintoja.

Toisen asteen opiskelijakunnat sitoutetaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja opiskelijakuntien toiminnalle annetaan riittävät resurssit ja tuki. Oppilaiden omaa aktiivisuutta vaikuttaa ympäristöönsä ja toteuttaa kansalaisoikeuksia tuetaan. Oppimisen tukipalvelut, kuten opiskelijahuolto, kuraattori ja psykologin palvelut tulee olla myös toisen asteen opiskelijoiden saatavilla.

Oppisopimuskoulutuksen arvostusta on nostettava ja nykyistä järjestelmää kehitettävä, jotta myös erilaisilla oppijoilla on mahdollisuus suorittaa tutkinto muuten kuin normaalia toisen asteen väylää pitkin. Tutkintojen tai tutkinnon osien suorittamisen täytyy olla mahdollista myös näyttötutkintojen avulla. Osaamisen hankintatavalla ei ole merkitystä, jos osaamisen pystyy osoittamaan esimerkiksi näytöin. Aikaisemmin opitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista tulee parantaa koulutuksen joustavoittamiseksi.

Koko toisen asteen koulutuksen rahoitus siirretään valtiolle. Kunta voi edelleen toimia suoraan tai kuntayhtymän kautta koulutuksen tuottajana. Näin varmistetaan valtakunnallisten koulutuspoliittisten tavoitteiden ja rahoituksen yhteyttä sekä taataan kansalaisille yhdenvertaiset koulutuspalvelut paikkakunnasta riippumatta. Toisen asteen koulutuksen rahoituksen taso tulee olla riittävä eikä siihen saa kohdistaa lisää leikkauksia, jotta voidaan varmistaa koulutuksen laatu ja tukipalveluiden saatavuus.

Toinen aste

- Oppivelvollisuus on laajennettava kattamaan koko toinen aste
- Siirrytään yhtenäiseen toiseen asteeseen
- Sähköiset oppimateriaalit ja oppimisympäristöt on otettava nopeasti käyttöön
- Toisen asteen opiskelijakunnat sitoutetaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja opiskelijakuntien toiminnalle annetaan riittävät resurssit ja tuki
- Koko toisen asteen rahoituksen tulee siirtyä valtiolle

Oppimisen tukipalvelut

Oppimisen tukipalveluilla tarkoitetaan palveluita, joilla tuetaan oppilaan ja opiskelijan oppimista, kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kehitystä. Ensisijainen vastuu lapsen kehityksestä kuuluu vanhemmille. Opetus järjestetään yhteistyössä kotien kanssa, kodin ja koulun välinen yhteistyö on välttämätöntä, jotta koulutyön ja lapsen täysipainoinen kehityksen tukeminen voi kokonaisvaltaisesti onnistua.

Jokainen on ainutlaatuinen yksilönsä, siksi myös opetusta ja koulutusta on tarpeen mukauttaa tarpeen mukaan. Koulutuksen aikana oppilaat kokevat omassa ja perheen elämässä asioita, jotka vaikuttavat myös oppilaan koulumenestykseen ja kehitykseen. Oppilashuolto, oppilaanohjaus sekä kuraattori – ja koulupsykologin palveluilla pyritään kehittämään ja ylläpitämään kouluvalmiuksia myös muuttuvissa elämäntilanteissa. Oppilaanohjauksesta – ja oppilashuollosta säästämisen heikentää oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia, osaamista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Suomalaisten nuorten ja lasten osaamisessa ja hyvinvoinnissa tapahtunut kielteinen kehitys osoittaa, että oppimisen tukipalveluiden vahvistaminen on ensiarvoisen tärkeää. Riittävä oppilaanohjaus ja oppilashuollon palvelut tulee ulottaa myös toisen asteen opiskelijoihin.

Oppimista tukevat palvelut tulee olla jokaisen oppilaan ja opiskelijan saatavilla ja järjestää moniammatillisessa yhteistyössä. Näkökulma oppimisen tukipalveluiden suuntaamisessa tulee olla ennaltaehkäisyssä. Tukipalveluiden järjestämisessä huomioidaan jokainen yksilöllisesti, mutta etenemissä määrin myös kollektiivisesti. Oppimista tukevien palveluiden tulee olla jokaisen oppilaan saatavissa. Oppimiseen ja hyvinvointiin liittyvät ongelmat ovat usein moniulotteisia, joten myös oppimista ja hyvinvointia tukevat palvelut tulee järjestää moniammatillisessa yhteistyössä. Koulumaailma ei toimi irrallaan muusta yhteiskunnasta, jonka vuoksi myös opetushenkilöstön tulee sitoutua toimimaan joustavassa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Kunnallisten lasten ja nuorten hyvinvointia ja kasvua tukevat palvelut tulee integroida osaksi opetustoimea, ilman turhia raja-aitoa.

Riittäväillä ja kannustavilla opintososiaalisilla etuuksilla on ratkaiseva merkitys erilaisista taustoista tulevien mahdollisuuksille hakeutua koulutukseen sekä opintojen etenemisellä. Opintososiaalisia etuuksia tulee kehittää tukemaan elinikäistä oppimista ja mahdollisuutta työuran aikaiseen uudelleen kouluttautumiseen. Tämä edellyttää, että opintososiaaliset etuudet sovitetaan yhtenäiseksi opintotukijärjestelmäksi, joka koostuu riittävästä rahamuotoisista minimietuuksista ja sitä täydentävästä vapaaehtoisesta lainaosuudesta. Aikuisopiskelu tulee

mahdollistaa riittävällä ansiosidonnaisella etuudella. Opintososiaalisten etuuksien tulee ottaa huomioon perheellisten opiskelijoiden erityistarpeet sekä jatkuvasti nousevat asumisen kustannukset. Erityisesti toisen asteen opiskelijoiden opintotuesta tulee poistaa vanhempien tulojen vaikutukset yksinasuville opiskelijoilta.

Laadukkaat oppimisen tukipalvelut

- Opetus järjestetään yhteistyössä kotien kanssa
- Oppimista tukevat palvelut tulee olla jokaisen oppilaan ja opiskelijan saatavilla ja järjestää moniammatillisessa yhteistyössä ongelmien ennaltaehkäisyä painottaen
- Opintososiaaliset etuudet on sovittava yhtenäiseksi opintotukijärjestelmäksi

Korkeakoulutus

Korkeakoulutuksen on oltava kaikille opiskelijoille maksutonta, myös EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille. Koulutusvientiin panostetaan ja kehitetään suomalaista osaamista. Pienen kansakunnan menestys perustuu korkealle osaamiselle. Suomalaisen teollisuuden kilpailukyky on jatkossakin perustuttava laadukkaisiin tuotteisiin ja uusiin innovaatioihin. Innovaatioiden syntymistä tuetaan tehokkaimmin pitämällä huolta siitä, että koulutuksellinen tasa-arvo toteutuu, koulutuksen periytyvyys on matalalla ja jokaisen ihmisen kyvyistä mahdollisimman suuri osa on käytössä.

Suomalaiset yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat onnistuneet kattavasti tavoitteessaan tarjota sekä teoreettisemmin että käytännöllisemmin suuntautuneita koulutusohjelmia. Yhteistyötä on tiivistetty, mutta nyt monessa suhteessa nykyisen lainsäädännön ja järjestelmän rajat ovat tulleet vastaan. Suomessa tulee koota korkeakoulutus yhden lainsäädännön alle sekä yhtenäisiin korkea-asteen oppilaitoksiin, joissa tarjotaan nykyisten yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmia vastaavaa opetusta. Tällä tavoin voidaan saada merkittäviä synergiaetuja yhdistämällä tukitoiminta ja opetusresursseja sekä käyttämällä enemmän yhteisiä tiloja. Samalla voidaan poistaa koulutuksen sisällöllisiä päällekkäisyyksiä ja kohdentaa valtakunnallisesti koulutusta alueelliset tarpeet huomioiden. Toteutuksessa tulee huomioida tieteiden yhteiskunnalliset sivistykselliset ja tieteen perustutkimusta edistävät toimet sekä ammatilliset erityistaidot. Korkeakoulujen välinen ja sisäinen siirtyminen alalta tai linjalta toiselle on oltava toimivaa ja joustavaa. Opiskelijavalintaa on edelleen kehitettävä siten, että se mittaa opiskelijan kykyä suoriutua opinnoista, ei vain pääsykokeista. Korkeakoulujen sisäisiä koulutusohjelmien vaihtoja on sujuvoitettava niin, että vaihdos on mahdollista muutenkin kuin pääsykokeen kautta. Opintoaloille hakeutuminen ei saa olla kiinni varallisuudesta, eivätkä korkeakoulujen opiskelijavalinnat saa edellyttää sellaisia valmiuksia, joita toisen asteen koulutus ei tarjoa.

Opiskelijavalinnoissa tulee lisätä ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakevien osuutta, jotta voidaan lyhentää toisen asteen koulutuksesta korkea-asteelle siirtymiseen kuluva aikaa ja pidentää näin työuria. Samalla pitää kuitenkin huolehtia, että jokaisella on mahdollisuus hakeutua koulutukseen eikä synny koulutuksellisia umpiperiä. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoituksen tulee olla riittävällä tasolla, jotta varmistetaan suomalaisen korkean osaamisen jatkuvuus. Koulutukseen ei tule kohdentaa leikkauksia, koska koulutuksesta leikkaaminen on tulevaisuudesta leikkaamista.

Korkeakoulutuksen kehittäminen

- Korkeakoulutuksen on oltava kaikille opiskelijoille maksutonta
- Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen on tehtävä tiivistä yhteistyötä
- Korkeakouluverkostoa tulee selkeyttää ja yksiköitä voidaan yhdistää
- Korkeakoulujen välinen ja sisäinen siirtyminen alalta tai linjalta toiselle on oltava toimivaa ja joustavaa

- Korkeakoulujen on järjestettävä liikuntapalvelunsa vähintään korkeakoululiikunnan suositusten mukaisesti. Vastuu liikuntapalveluiden järjestämisestä on oltava korkeakoululla
- Suomessa siirrytään yhtenäiseen korkeakoulujärjestelmään

Kulttuuri ja vapaasivistystyö

Sivistyneessä yhteiskunnassa taiteella, kulttuurilla ja luovuudella on pysyvä arvo. Taidetta ja kulttuuria edistetään niin, että kaikilla kansalaisilla on varallisuudestaan huolimatta oikeus osallistua ja nauttia sekä luoda taidetta ja kulttuuria. Monikulttuurisuus ja kaksikielisyys huomioidaan kaikissa kulttuuripoliittisissa toiminnoissa. Kunnallisten kulttuuri- ja liikuntapalveluiden tulee olla kohtuuhintaisia ja avoimia kaikille kuntalaisille. Lasten yhdenvertaisuutta tuetaan tarjoamalla kunnallisia avoimia varhaiskasvatustilaisuuksia, kuten kerho – ja liikuntapalveluita. Taide – ja kulttuurilaitosten, kuten kirjastoverkon kattavuus ja toimintaedellytykset turvataan kuntien yhteistyönä.

Immateriaalituotteiden ostajien kuluttajansuojaa ja oikeutta käyttää hallussaan olevaa materiaalia omaan yksityiseen käyttöönsä on laajennettava. Musiikin ostajalla on oltava oikeus kuunnella teoksia haluamallaan laitteilla. Yhteiskunnallinen tuki taiteen tekijöille on uudistettava. Taiteen on oltava kaikkien kansalaisten ulottuvilla.

Sähköisten palveluiden kehittämistä jatketaan ja kirjastopalveluiden saatavuus on turvattava. Varsinkin julkinen sektori tukee syrjäalueiden sähköisten palveluiden kehittämistä. Sukupolvien välinen koulutuksellinen eriarvoisuus korostuu erityisesti koulutukseen osallistumisessa. Kansalaisopistojen ja avoimien yliopistojen toimintaa tuetaan, jotta taloudellinen ja sosiaalinen kynnys omaehtoiseen koulutukseen säilyy edelleen alhaisena.

Kulttuurivienti ja -yrittäjyys ovat vakiintuneet osaksi kulttuurin tuotantoa ja taloutta. Suomalaisen taiteen, kulttuurin ja innovaatioiden vientiä sekä koulutusta tuetaan jatkossa yritysten kansainvälistymisen ja verkostoitumisen muodossa.

Kulttuuri ja vapaa sivistystyö

- Kansalaisilla on varallisuudestaan huolimatta oikeus osallistua ja nauttia sekä luoda taidetta ja kulttuuria
- Kunnallisten kulttuuri- ja liikuntapalveluiden tulee olla kohtuuhintaisia ja avoimia kaikille kuntalaisille
- Työttömille tulisi tarjota maksuttomia liikunta- ja kulttuuripalveluita osana työkyvyn ylläpitoa ja työelämään palaamisen helpottamiseksi

KUNTA- JA ALUEPOLITIikka

Kunnat ovat merkittävä osa suomalaista yhteiskuntaa ja ihmisten arkea. Ne ovat vastuussa keskeisistä hyvinvointivaltion perustehtävistä. Kuitenkin usealla kunnalla on huomattavia vaikeuksia hoitaa pakollisia tehtäviään ja kansalaiset ovat ajautuneet monissa osissa Suomea eri-arvoiseen asemaan. Kaikilla Suomessa asuvilla on oltava yhtäläiset oikeudet hyvinvointipalveluihin ja hyvään elämään sekä mahdollisuudet työhön ja toimeentuloon. Ohjaus palveluiden tarvittavien palveluiden piiriin on tapahduttava yhden luukun periaatteella. Varat hyvinvointivaltion turvaamiseksi on kerättävä oikeudenmukaisesti. Tämä koskee myös kuntia. Samalla lähidemokratia on turvattava.

Kunta- ja aluerakenne

Kuntia on kehitettävä niiden yksilölliset ominaisuudet ja paikalliset lähtökohdat huomioiden. Kaupunkiseutuja ja maaseutumaisia alueita on kehitettävä ja ohjattava eri tavoin niiden yksilölliset ominaisuudet ja paikalliset lähtökohdat huomioiden. Metropolialueen kehittämiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Kuntarakenteen kestävyyttä ei ratkaista kuntien lukumäärällä vaan turvaamalla niiden taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset vastata asukkaidensa palvelutarpeisiin. Kuntarakennetta on kehitettävä siten, että kaikki Suomen kunnat kykenevät selviytymään lakisääteisistä tehtävistään ja tarjoamaan asukkailleen tärkeät peruspalvelut. Tavoitteena on oltava riittävän suuret ja elinvoimaiset, työssäkäynti- ja asioimisalueisiin pohjautuvat kunnat, joiden selviytyminen ei ole riippuvainen vain valtiollisesta tuesta. Valtionosuusjärjestelmän on kannustettava kuntia parantamaan taloudellista tilannettaan sekä kasvattamaan omaa verokertymäänsä ja elinvoimaisuuttaan.

Kuntien ja varsinkin kaupunkiseutujen kehittämisen tärkeimmät kysymykset koskevat maankäyttöä, asumista ja liikennettä sekä lähidemokratian toteutumista. Kaupunkiseutujen yhdyskuntarakennetta on kehitettävä kestävä kehityksen mukaisesti muun muassa keskittämällä asumista ja rakentamista joukkoliikenneyhteyksien varteen. Kaupunkialueiden kuntien välistä haitallista verokilpailua on hillittävä ja maankäytön suunnittelun yhteistyötä ja koordinoitua parannettava. Lainsäädäntöä on uudistettava siten, että suurille kaupunkiseuduille on laadittava yhteinen yleiskaava pääkaupunkiseudun kuntien tavoin.

Kaupun suuryksiköiden ja muiden alueen työllisyyden ja elinvoimaisuuden kannalta tärkeiden hankkeiden sijoittaminen täytyy olla mahdollista myös ihmisten luonnollisten kulkureittien varrelle, esimerkiksi suurten työpaikkakeskittymien yhteyteen, eikä vain asumisen välittömään läheisyyteen. Hallinto-oikeuksille on annettava oikeus päättää valituksen käsittelemättä jättämisestä niiden katsoessa valituksen olevan ilmeisen perusteeton. Valtion roolia kaupunkiseutujen kehittämisessä on kasvatettava nykyisten aluekehittämistavoitteiden puitteissa. Asukkaiden vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksia on parannettava ottamalla käyttöön uusia kuntademokratian malleja kuten kaupunginosavaltuustoja, aluelautakuntia sekä mahdollistamalla suorat kunnalliset kansanäänestykset. Kuntien tulee myös taata kattava osallistamisjärjestelmä nuorille esimerkiksi luomalla jokaiseen kuntaan nuorisovaltuusto tai vastaava toimielin, jonka päätöksiä ja lausuntoja on otettava huomioon kunnallisessa päätöksenteossa..

Metropolialue on keskeisessä roolissa koko Suomen hyvinvoinnin ja elinvoimaisuuden veturina. Helsingin metropolialueelle luodaan kuntien lisäksi hallinnollinen metropolimalli, joka pystyy samanaikaisesti hyödyntämään alueen voimavarat ja lisäämään yhteistä sitovaa päätöksentekoa. Metropolimallin lähtökohtana on, että metropolille luodaan yhteinen demokraattinen hallinto, jolle erikseen lailla säädetään tehtävät, toimivalta ja hallintomalli. Metropolihallinnon päätökset olisivat kuntia sitovia. Lähipalveluista on päätettävä kunnissa, lähellä kuntalaisia, mutta ratkaisut isoihin kuntarajat ylittäviin kysymyksiin on sitä vastoin löydyttävä metropolitasolta.

Kestävä kunta- ja aluerakenne

- Kuntarakennetta on kehitettävä eri alueiden ja kuntien yksilölliset lähtökohdat huomioiden
- Kuntarakenteen tavoitteena tulee olla riittävän suuret työssäkäynti- ja asioimisalueisiin perustuvat kunnat
- Kaupunkiseutujen yhdyskuntarakennetta on keskitettävä joukkoliikenneyhteyksien ja ihmisten luonnollisten kulkureittien varteen ja hajakenttämistä on hillittävä maankäytön suunnittelun ohjauksen ja kaavoituksen keinoin
- Lainsäädäntöä on uudistettava siten, että suurille kaupunkiseuduille laaditaan lakisääteisesti yhteinen yleiskaava
- Helsingin metropolialuetta on kehitettävä siten, että se muodostaa hallinnollisen kokonaisuuden ja samalla on huolehdittava lähidemokratian toteutumisesta

Kunnalliset palvelut

Kuntien on huolehdittava keskeisistä hyvinvointipalveluista kuten peruskoulutuksesta, perusterveydenhuollosta ja keskeisistä sosiaalipalveluista. Kuntien toiminnallisten ja taloudellisten edellytysten pitää olla näiden tehtävien tasalla. Kunnallisissa palveluissa on kiinnitettävä huomiota etenkin palvelujen saatavuuteen ja lähidemokratian toteutumiseen. On käynnistettävä ns. vapaakuntakokeilu, jossa kunnan vapautta päättää palveluidensa järjestämistavasta lisätään.

Kunnallisten hyvinvointipalveluiden on perustuttava laajaan ja kestäväan julkiseen palvelutuotantoon. Laajamittainen yksityistämis- ja ulkoistamiskehitys on pysäytettävä. Julkisten palveluiden laatua on parannettava ohjaamalla kunnille riittävästi resursseja palvelujen järjestämiseen ja luomalla läpinäkyviä sektorikohtaisia kustannusrakennemalleja. Samalla yksityisille palvelutuottajille ohjattuja varoja on suunnattava nykyistä enemmän julkiselle sektorille. Kela-korvausoikeus yksityisistä terveyspalveluista on poistettava ja palvelusetelimallin käyttö on lopetettava.

Palvelumaksut eivät saa estää kansalaisia käyttämästä peruspalveluita. Terveyskeskusmaksut on poistettava, koska ne muodostavat marginaalisen osan kuntien tuloista, mutta rasittavat kohtuuttomasti vähävaraisten ihmisten taloutta ja estävät palveluiden piiriin hakeutumista. Julkisten terveyspalvelujen järjestämis- ja rahoitusvastuu tulee olla samassa organisaatiossa, jotta näihin liittyvästä osaoptimoinnista päästään eroon.

Työmarkkinatuen maksatus on siirrettävä kokonaisuudessaan kunnille. Toimeentulotuen perusosan maksatuksen siirtyessä KELA:lle on huolehdittava kuntien sosiaalitoimen ja palveluiden yhteistoiminnasta. Valtion on huolehdittava palvelujen rahoituksesta aina, kun kunnille annetaan uusia palveluvelvoitteita. Valtion rahoitusosuutta sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaismenoista on kasvatettava asteittain.

Kunnallisten palveluiden turvaaminen

- Kuntien on tulevaisuudessakin huolehdittava keskeisistä hyvinvointipalveluista
- Kunnallisten palveluiden on perustuttava laadukkaaseen julkiseen palvelutuotantoon
- Yksityisten terveyspalvelutarjoajien Kela-korvaukset on poistettava ja palvelusetelimalli lopetettava
- Terveyskeskusmaksut on poistettava
- Työmarkkinatuen maksatus on siirrettävä kokonaisuudessaan kunnille. Valtion on hoidettava tuen riittävästä resursoinnista muutoksen yhteydessä.

Kuntatalous

Keskeinen kuntataloutta rasittava tekijä on kuntien laaja palvelujen järjestämisvastuu ja heikko rahoituspohja. Kuntien verotusoikeus on keskeinen kunnallisen itsehallinnon turvaaja, mutta suhteellinen kunnallisvero rasittaa liikaa yhteiskunnan vähävaraisia. Kuntien rahoituspohjan on oltava monipuolinen ja aktiiviseen taloudenhoitoon kannustava. Kuntatalouden tervehdyttämiseksi kuntien omaa verotusoikeutta on vahvistettava ja tukiriippuvuutta vähennettävä. Verotulojen tasausjärjestelmää, jossa vähemmistö kunnista rahoittaa enemmistöä, on tarkasteltava kriittisesti. Valtionosuudet eivät ole pysyneet kunnille määrättyjen tehtävien tasalla. Niitä on korotettava tulevaisuudessa asteittain. Ennaltaehkäisevien palvelujen saatavuuden parantamiseksi on luotava oma korvamerkitty valtionosuusluokkansa.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä on nostettava ja ansiotulovähennyksen poistumisvaiheen kokonaisrajaveroja alennettava. Myös tulosidonnaisten etuuksien väheneminen tulisi tapahtua nykyistä porrastetummin. Kunnallisverotuksen painopistettä on siirrettävä tuloverotuksesta kiinteistöverotuksen suuntaan ja tehtävä kunnille mahdolliseksi metsäkiinteistöjen verottaminen. Kuntien veropohjaa on vahvistettava säilyttämällä

kuntien osuus yhteisöveron tuotoista sekä ohjaamalla osa pääomatuloveroista kunnille. Jäteveron tuotto on siirrettävä kunnille.

Vakaa kuntatalous

- Kuntien verotusoikeutta on vahvistettava ja tukiriippuvuutta vähennettävä
- Valtionosuuksia on kasvatettava maltillisesti
- Valtionosuusjärjestelmä tulee muuttaa koulutus-, sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta korvamerkityksi
- Ennaltaehkäisevien palvelujen rahoitus on turvattava luomalla näille oma korvamerkitty valtionosuusluokka
- Kunnallisverotuksen painopistettä on siirrettävä tuloverotuksesta kiinteistöverotuksen suuntaan ja tehtävä kunnille mahdolliseksi metsätalouskiinteistöjen verottaminen.

YMPÄRISTÖ-, ILMASTO- JA ENERGIAPOLITIikka

Kestävällä ympäristö-, ilmasto- ja energiapolitiikalla turvataan sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus ja yhdenvertaisuus. Työ puhtaamman ja monimuotoisemman ympäristön luomiseksi lähtee konkreettisista paikallisista ja kansallisista toimista, mutta myös kansainvälistä sääntelyä ja sopimuksia tarvitaan. Kansainvälisen yhteistyön tarve korostuu etenkin ilmastonmuutoksen hillitsemisessä. Ilmastotavoitteisiin vastaaminen on keskeisin ympäristöpoliittinen haasteemme luonnon monimuotoisuuden katoamisen rinnalla. Itämeren suojelemisen on oltava alueen valtioiden yhteistyön painopisteenä.

Ympäristöpolitiikka

Keskeisenä ympäristöpoliittisena tavoitteena on kansallisesti ja globaalisti oltava luonnon monimuotoisuuden häviämisen pysäyttäminen. Jotta tavoitteessa onnistutaan, on näkökulman läpileikattava kaikki politiikan sektorit ja päätöksentekotasot. Keskenään ristiriidassa olevat tuki- ja suojelujärjestelmät on muutettava ja yhdenmukaistettava monimuotoisen luonnon turvaamista tukevaksi. Metsien- ja vesistöjensuojelu, soiden ennallistaminen ja suojelu sekä lajien sukupuuton pysäyttäminen vaativat nykyistä voimakkaampia rahallisia ja toiminnallisia panostuksia yhteiskunnalta.

Toisena merkittävänä askelena kohti kestävää ympäristöpolitiikkaa ja yhteiskuntaa on luonnonvarojen kulutuksen vähentäminen. Materiaaliseen kulutukseen pohjautuvan jatkuvan taloudellisen kasvun ideologia on kyseenalaistettava ja pysäytettävä. Jätteiden kierrätysastetta on nostettava. Yhteiskuntajätteen määrä tulee laskea opastamalla ja velvoittamalla kierrättämään oikein. Erityistä huomiota on kiinnitettävä ruokajätteen määrän vähentämiseen. Elintarvikkeiden pitkä tuotantoketju rasittaa luontoa pakkausjätteitä enemmän. Elintarvikkeet tulee hyötykäyttää, esimerkiksi jakamalla hävikkiruokaa sitä tarvitseville. Vaatteiden kertakäyttökulttuuria tulee pyrkiä vähentämään ja kierrätystä kehittämään. Vaatetuotannossa on panostettava ekologisuuteen, eettisyyteen ja laadukkuuteen. Euroopan unionissa on siirryttävä yhtenäiseen pullonpalautusjärjestelmään. Kierrätettävien kaasujen talteen ottamista on hyödynnettävä suomalaisella osaamisella ilmakehän suojelemiseksi ja ilmaston muutoksen hidastamiseksi.

Ympäristö-, ilmasto- ja energiapolitiikalla on suora vaikutus tulevien sukupolvien elin- ja toimintamahdollisuuksiin. Ympäristökysymyksissä poliittisen päätöksenteon on perustuttava kattavaan, laadukkaaseen ja riippumattomaan tieteelliseen tutkimukseen etujärjestöpolitiikoinnin sijasta.

Luonnon monimuotoisuuden häviämisen pysäyttäminen

- Taloudellisia ja toiminnallisia resursseja on lisättävä suhteellisesti ja reaalisesti
- Luonnonsuojelun kanssa ristiriidassa olevat tukijärjestelmät tulee purkaa tai muuttaa etenkin maa- ja metsätaloudessa
- Ympäristöministeriön ja ympäristöhallinnon asemaa on vahvistettava
- Ympäristöjärjestöjen toimintamahdollisuudet on turvattava
- Lajien suojelua on tehostettava
- Jätteiden kierrätysastetta on nostettava

Ilmasto- ja energiapolitiikka

Ilmastopolitiikan keskeisenä tavoitteena tulee edelleen olla maailmanlaajuisen sitovan ilmastopimuksen luominen. Teot ilmastomuutoksen hillitsemiseksi on pantava käytäntöön välittömästi. Kansallisena tavoitteena on oltava päästöjen vähentäminen 40 prosentilla vuoteen 2020 mennessä ja hiilineutraali Suomi vuoteen 2050 mennessä. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on hyödynnettävä kaikkia hiilineutraaleja energiantuotannon muotoja, pois sulkematta ydinvoiman lisärakentamista. Teollisuuden prosessien energiatehokkuus ja sivutuotteena syntyvien energiavirtojen hyödyntäminen tukevat päästöjen vähentämistavoitteita. Euroopan tasolla on säädettävä ilmastodirektiivi, joka velvoittaa jäsenmaita kansallisten ilmastolakien säätämiseen ja suunnitelmalliseen päästöjen vähentämiseen. Kehittyvien maiden energiapolitiikkaa on kehitettävä tutkimus- ja kehitysyhteistyössä, jossa etsitään aluelähtöisiä, kestäviä energiaratkaisuja.

Hiilineutraali yhteiskunta vaatii paitsi päästöjen vähentämistä myös hiilivarastojen vahvistamista. Metsien ja soiden suojelulla on kansallisesti merkittävä rooli ilmastomuutoksen hillitsemisessä.

Suomen on nostettava energiaomavaraisuuttaan huomattavasti nykyisestä noin 30 %:sta. Tämä tarkoittaa merkittäviä investointeja esimerkiksi kotimaiseen bio-, tuuli-, ja vesivoimaan sekä ilma- ja maalämpöjärjestelmien käyttöönottoon sekä puhtaan energian ja energiasäästön teknologioiden tutkimukseen. Sähköverkkojen kunnosta ja kriisihuoltovalmiudesta on myös pidettävä huolta. Edistyksellisillä ympäristönormeilla, korkeilla kustannustehokkuuteen perustuvilla energiatehokkuusvaatimuksilla ja elinkaariajattelun korostamisella kotimaisessa energia- ja ilmastopolitiikassa tuetaan kotimaisen cleantech-alan kehitystä.

Ilmastotavoitteiden toteuttaminen vaatii edistyksellistä, vastuullista ja yhteistä eurooppalaista energiapolitiikkaa. Suomen ei pidä kansallisella sääntelyllä ajaa itseään epäedulliseen asemaan muihin EU-maihin nähden, vaan pyrkiä vaikuttamaan tiukemman kansainvälisen energiapolitiikan puolesta. Tavoitteena tulee olla täysin uusiutuva sähköntuotanto Euroopassa vuoteen 2050 mennessä. Tämä vaatii paitsi yhteistä energiapolitiikkaa, energiateknologiateollisuuden tutkimus- ja kehitystyön tukemista, yhteisten älykkäiden sähköverkkojen rakentamista ja energiansäästön ja -tehokkuuden toteuttamista myös fossiilisten polttoaineiden ja turpeenpolton lopettamisen ohjelman. Kansallisella tasolla siirtyminen kestäväan energiantuotantoon ja -kulutukseen on pantava täytäntöön nopeutetulla aikataululla. Päästötavoitteiden toteuttamisen ensisijainen instrumentti on päästökauppa.

Kestävä ilmasto- ja energiapolitiikka

- Turpeenpoltosta on luovuttava vuoteen 2025 mennessä ja siirryttävä hallitusti uusiutuvaan energiantuotantoon 2050 mennessä
- Hiilivarastoja on vahvistettava metsä- ja suoalueiden suojelua tehostamalla CHP-laitosten ja kaukolämpövoimaloiden standardit on muutettava turvevapaiksi
- Sähköverkot on muutettava kulutukseen sekä yksityiseen sähköntuotantoon ja -syöttöön reagoiviksi
- Energian säästöä ja tehokkuutta on lisättävä muun muassa kannustamalla nollaenergiarakentamiseen

- Suomen on nostettava energiaomavaraisuuttaan huomattavasti nykyisestä noin 30 %:sta

Liikennepolitiikka

Liikenteen toimivuuden turvaamiseksi on liikennepolitiikkaa harjoitettava pitkäjänteisesti, suunnitelmallisesti ja priorisoiden. Liikennettä ja liikkumista on kehitettävä painottaen joukkoliikennettä ja muuta ympäristöä vähemmän kuormittavaa liikkumista. Tavoitteena on oltava päästötön ja maksuton joukkoliikenne. Liikennepolitiikan keskiössä on oltava raideliikenteen kehittäminen ja sujuvoittaminen. Junaliikenteen pitää olla aidosti ihmisten liikkumisen mahdollistava julkisin varoin tuettu kohtuuhintainen ja laadukas joukkoliikennemuoto. Tämä edellyttää valtion omistajaohjauksen tarkistamista ja vaalikaudet ylittävän rataverkon investointiohjelman luomista. Lähiraideliikenteestä on tehtävä toimiva osa suurimpien kaupunkiseutujen joukkoliikennejärjestelmää. Joukkoliikennelippujärjestelmät on uudistettava yhteiseksi ja yksinkertaiseksi lippujärjestelmäksi.

Joukkoliikenteen resurssien turvaamiseksi on kaupunkiseuduilla mahdollistettava erilaisten tienkäyttömaksujen käyttöönotto. Tästä saatavat tulot on ohjattava korvamerkittynä alueen joukkoliikenteen kehittämiseen. Joukkoliikenteen saatavuudesta ja toimivuudesta on huolehdittava myös kaupunkien ulkopuolella. Julkisen liikenteen polttoaineverosta on luovuttava ja julkisen liikenteen kalustoinvestoinneissa on kilpailutuskriteerinä käytettävä aina hiilidioksidipäästöjä.

Liikenteen fossiilisia polttoaineita on pyrittävä korvaamaan biopohjaisilla tai päästöttömillä, kotimaisesti tuotetuilla polttoaineilla. Biopohjaisten polttoaineiden, kuten etanolipohjaisten polttoaineiden, lisäksi painopisteiksi on otettava sähkö- ja vetäautoilu. Bensa-autojen konvertointeja on helpotettava. Verotuksella on pyrittävä tukemaan ympäristöystävällistä liikennettä. Uusia yksityisautoilun korvaamiseen pyrkiviä innovaatioita, kuten liikenteen automatisoitumista, on tuettava. Yhdyskuntarakenteen suunnittelulla, kävely- ja pyöräilyinfrastruktuurin parantamisella, joukkoliikenneinvestoinneilla sekä palveluverkkojen järkevöittämisellä voidaan vähentää yksityisautoilun tarvetta. Meriliikenteessä on tuettava LNG-tekniikan käyttöönottoa aluksissa ja satamissa. Juna- ja laivaliikennettä on lisättävä teollisuuden raaka-aineiden ja lopputuotteiden kuljetuksissa. Lisäksi raskaan rekkaliikenteen kasvaneisiin painolasteihin tulee puuttua, sillä ne kuluttavat teitä suhteettoman paljon ja lisäävät päästöjä.

Kaivosteollisuuden kannattavuuden suhteen Lantian jäämeren rata on merkittävä. Valtion tavoitteena tulee olla ratayhteys Norjan Skibotnista Venäjänmuurmannin radalle. Suomen ja Venäjän sama raideleveys tulee hyödyntää itään menevissä kuljetuksissa.

Joukkoliikenteen kehittäminen

- Vaalikaudet ylittävä pitkäjänteinen rataverkon investointiohjelma on luotava
- Yhteinen maanlaajuinen joukkoliikennelippujärjestelmä on synnytetävä
- Valtion investointitukia on ohjattava raideliikenteen kehittämiseen
- Kaupunkiseuduilla on mahdollistettava erilaisten tienkäyttömaksujen käyttöönotto, joiden tuotto ohjataan korvamerkittynä alueen joukkoliikenteen kehittämiseen
- Ihmisten tasa-arvoisia liikkumismahdollisuuksia on tuettava ohjaamalla myös haja-asutusalueille joukkoliikennetukia
- Maksuttomaan ja päästöttömään joukkoliikenteeseen on pyrittävä aktiivisesti. Ensin julkisen liikenteen tulee olla maksutonta opiskelijoille ja eläkeläisille
- Liikenteen fossiilisia polttoaineita on pyrittävä korvaamaan biopohjaisilla tai päästöttömillä, kotimaisesti tuotetuilla polttoaineilla

Maa- ja metsätalouspolitiikka

Maa- ja metsätalouspolitiikan on oltava yhdensuuntaista ympäristöpolitiikan kanssa. Maa- ja metsätaloustuotantoon ohjattavat ympäristötuet on muutettava vastikkeellisiksi, ympäristöä kohtuuttomasti kuormittavat tukijärjestelmät on purettava ja maataloustuotantoa on rajoitettava ympäristölle ja etenkin vesistöille haitallisilla sijainneilla. Luomutuotannon osuutta maataloudesta on kasvatettava ja eläintuotannon eettisiä vaatimuksia lisättävä sekä valvontaa tehostettava hyvien kasvuolojen turvaamiseksi. Metsätaloudessa on siirryttävä avohakkuista kohti jatkuvan kasvatuksen malleja. Samalla siirtymistä kohti kestävästä maa- ja metsätaloudesta on tuettava ja maatalouden toimintaedellytyksistä huolehdittava.

Maataloustukijärjestelmä on uudistettava täysin

- Kestävä maa- ja metsätalouspolitiikka
- Ympäristötuet on muutettava vastikkeellisiksi
- Ympäristön kannalta haitalliset tukijärjestelmät on purettava ja siirtymistä kestävästä maa- ja metsätaloustuotantoon on tuettava
- Luomutuotannon osuutta maataloudesta on kasvatettava ja eläintuotannon eettisiä vaatimuksia lisättävä sekä valvontaa tehostettava
- Avohakkuista on siirryttävä jatkuvan kasvatuksen malleihin
- Lannan hyötykäyttö biopolttoaineena ja kierrätys on otettava syöttötariffin piiriin

KANSAINVÄLINEN POLITIIKKA JA EUROOPPA-POLITIikka

Sosialidemokraattiset Nuoret haluaa maailman, jossa kaikki ihmiset ovat vapaita ja tasa-arvoisia. Jotta tämä tavoite voi toteutua, tarvitsemme globaalia solidaarisuutta ja yhteistä oikeudenmukaista politiikkaa. Tarvitsemme kansainvälisiä poliittisia elimiä, joiden kautta maailmaa voidaan rakentaa. Tärkeintä on luoda globaali oikeusjärjestelmä, jonka avulla voidaan puuttua esimerkiksi ihmisoikeuskysymyksiin, kansainväliseen talouteen, työmarkkinoihin sekä ilmastonmuutokseen ja merkittäviin ympäristökysymyksiin. Suomen on tulevaisuudessakin toimittava osana eurooppalaista yhteisöä. Euroopan unionia pitää rakentaa kansainvälistä ja eurooppalaisista lähtökohdista ja luoda siitä täysivaltainen poliittinen toimija. Tämä tarkoittaa parlamentaarisen päätöksenteon vahvistamista, kansallisvaltioiden ylikorostuneen roolin vähentämistä sekä yhteisen eurooppalaisen hyvinvointipolitiikan luomista.

Kansainvälinen politiikka

Kansainvälisen solidaarisuuden ja globaalin oikeudenmukaisuuden edistämiseksi seuraavan vuosikymmenen yksi keskeisimpiä tavoitteita on YK:n vuosituhattavoiteprosessin jatkuvuus. Vuosituhattavoitteet pitäisi toteuttaa vuoteen 2015 mennessä, mutta jo nyt on selvää, että monien tavoitteiden osalta tämä ei tule toteutumaan. Osana YK:n kestävä kehityksen agendaa tulee muodostaa konkreettinen tavoiteohjelma, jossa työtä köyhyyden poistamiseksi jatketaan.

YK:n on jatkossakin oltava keskeisin kansainvälinen toimija, jonka toiminta perustuu oikeudellisesti sitoviin sopimuksiin. Tavoitteena tulee olla globaalin oikeus- ja tuomioistuinjärjestelmän luominen, jonka avulla kansainvälisiin ongelmiin pystytään puuttumaan. YK on globaalin rauhan ja turvallisuuden varmistaja ja sen tulee toimia nykyistä aktiivisemmin esimerkiksi ydinaseriisunnan edistäjänä. Yksittäisten maiden poliittiset agendat eivät saa heikentää YK:n mahdollisuutta puuttua kansainvälisiin ihmisoikeusrikkomuksiin. Tämä vaatii suojeluvelvollisuuden vahvistamista ja YK:n turvallisuusneuvoston rakenteiden uudistamista. Nykyinen veto-oikeusjärjestelmä on muutettava

määräenemmistöpäätöksentekoa tukevaksi. EU:lla tulee olla yhteinen edustaja turvaneuvostossa. Yleiskokouksen asema toimeenpanevana elimenä on turvattava.

Talous- ja työllisyyskysymykset ovat merkittävä osa kansainvälistä vuorovaikutusta ja poliittista toimintaa. Kansainväliseltä yhteisöltä puuttuu halu ja keinot säännellä globaaleja markkinoita ja edistää ihmisten taloudellista tasa-arvoa. Tarvitsemme ylikansallisia rakenteita ja mekanismeja, joiden avulla markkinakapitalistisen talousjärjestelmän ongelmiin kuten veroparatiisitalouteen pystytään puuttumaan. Euroopan on ajettava aktiivisesti kansainvälisen transaktioveron käyttöönottoa ja finanssimarkkinoiden tiukempaa sääntelyä. Maailmanlaajuisista työmarkkinoista on tehtävä oikeudenmukaisemmat. Kansainvälisen työjärjestön (ILO) asemaa ja resursseja on vahvistettava. Ay-liike on nähtävä keskeisenä globaalina toimijana työläisten aseman parantamisessa. Poliitiikan tavoitteena on lopulta yhdistää kaikki maailman ihmiset päättämään asioistaan tasavertaisina, samat oikeudet omaavina toimijoina. Keinotekoiset valtioiden väliset rajat on lopulta poistettava.

Kansainvälinen politiikka

- Globaali oikeus- ja tuomioistuinjärjestelmä on luotava
- YK:n asemaa ja toimintaedellytyksiä on parannettava uudistamalla sen rakenteita ja vahvistamalla sen poliittista mandaattia
- Turvallisuusneuvoston rakenteita on uudistettava siirtymällä määräenemmistöpäätöksiin ja takaamalla suojeluperiaatteen toteutuminen
- Euroopan on ajettava aktiivisesti kansainvälisen transaktioveron käyttöönottoa ja finanssimarkkinoiden tiukempaa sääntelyä
- ILO:n asemaa sekä resursseja on vahvistettava ja ay-liike nähtävä keskeisenä globaalina toimijana työntekijöiden aseman parantamisessa
- Globaali sosialidemokraattinen hyvinvointivaltio tulee olla kansainvälisen toiminnan tavoitteena

Ulko- kehitys- ja kauppapolitiikka

Suomen ulkopoliittikkaa on harjoitettava osana yhteistä eurooppalaista ulkopoliittikkaa. Suomen tulee toimia kansainvälisen yhteisön aktiivisena jäsenenä ja edistettävä globaalia sosiaalista oikeudenmukaisuutta. EU:n ulkosuhdehallintoa on vahvistettava, jotta Suomella säilyy tulevaisuudessakin mahdollisimman laaja yhteistyöverkosto. Pohjoismaisen hyvinvointimallin kehittämiseksi ja sen käyttöönoton edistämiseksi pohjoismaista yhteistyötä on edelleen tiivistettävä.

Suomen on nostettava kehitysyhteistyömäärärahat 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta. Länsimaiden on annettava kehitysmaiden velat anteeksi maksaakseen sosiaalisen ja ekologisen velkansa kehitysmaille. Kehitysyhteistyön painopisteinä pitää olla naisten ja lasten aseman parantaminen, ilmastonmuutoksen hillitseminen, kansalaisyhteiskunnan tukeminen ja demokratian edistäminen. Suomen on tulevaisuudessakin kannettava globaali vastuunsa pakolaispolitiikan saralla ja pakolaiskiintiöt on nostettava pohjoismaiselle tasolle. On pyrittävä vähentämään pakolaisuutta aiheuttavia kriisejä osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön YK:n kautta.

Kauppapolitiikkaa on toteutettava eettiset ja ympäristönäkökulmat huomioiden. Maailmankaupan tulee perustua globaalisti säänneltyyn vapaakauppaan. Tämän edellytyksenä on kuitenkin maiden keskinäinen yhdenvertaisuus ja vakaa asema. Kehitysmaiden sisämarkkinoita on vahvistettava ja pääomapakoa hillittävä. Maataloustukijärjestelmä, joka johtaa ruoantuotannon ja ruoan tarpeen maantieteelliseen epäsuhtaan on järjestelmällisesti ajettava alas. Globaali elintarvikekeinottelu pörssimarkkinoilla on kiellettävä. Kansainvälisessä kauppapolitiikassa on otettava huomioon, että globaalisti eri mailla on ihmisoikeudet ja ilmastopolitiikka eri tasoilla. Suomen intressissä on, että maat, kuten Kiina huonoilla ihmisoikeus- ja ilmastopolitiittisilla tasoilla, nostavat omaa tasoaan länsimaiden tasolle.

Suomen tulee olla edelläkävijä ja johtava asiantuntijamaa Venäjä-politiikassa. Suomen erikoisasema rajanaapurina on hyödynnettävä ja Venäjä-yhteistyön on oltava neuvottelevaa ja monialaista. Pohjoinen ja itäinen ulottuvuus on otettava tarkasteluun, sillä mahdollinen Koillisväylän aukeaminen lisää luonnonvarapolitiikan, koulutuspolitiikan ja logistiikkakysymysten merkitystä entisestään. Suomella on oltava vahva ympäristönsuojelullinen näkökulma kaikessa yhteistyössä Venäjän kanssa, etenkin Itämeren ja Jäämeren suhteen. Suomen ja Venäjän lähes sama raideleveys on hyödynnettävä. Maiden välisessä kiinteistökaupassa on pyrittävä vastavuoroisuuteen, mutta ulkomaalaisten tekemiä kauppvoja Suomessa ei tule rajoittaa. Matkustuksessa Suomen ja Venäjän välillä on toteutettava viisumivapaus EU:n tiekartan mukaisesti.

Ulko-, kehitys- ja kauppapolitiikka

- Yhteistä eurooppalaista ulkopoliittikkaa ja ulkosuhdehallintoa pitää vahvistaa
- Pohjoismaista ja Baltian maiden kanssa tehtävää yhteistyötä on edelleen tiivistettävä
- Kehitysyhteistyömäärärahat on nostettava välittömästi 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta
- Pakolaiskiintiöt on nostettava pohjoismaiselle tasolle
- Kauppapolitiikassa tulee ottaa huomioon eettiset ja ympäristönäkökulmat
- Pohjoisiin luonnonvara- ja logistiikkakysymyksiin reagoitava nyt

Eurooppa-politiikka

Unionin asemaa on vahvistettava ja unionia kehitettävä kohti täysivaltaista poliittista yhteisöä. Jäsenmaiden ylikorostunut asema Euroopan unionin neuvostossa heikentää EU:n tasapainoista kehitystä. Yksittäisten jäsenmaiden etujen sijaan on ajettava yleiseurooppalaista etua. Siksi parlamentin asemaa on vahvistettava mm. valmisteluvaltaa kasvattamalla. Euroopan komissiosta on tehtävä parlamentaarinen hallitus siten, että Euroopan parlamentin vaalit voittaneen poliittisen ryhmän tai koalition puheenjohtajaehdokkaakseen nimeämä henkilö kokoaa vaalien jälkeen uuden komission parlamentin poliittisten voimasuhteiden mukaisesti.

Euroopan unionissa on edistettävä talouspolitiikkaa, jonka ensisijaisena tavoitteena on kansalaisten hyvinvoinnin lisääminen. Talous- ja veropolitiikan keskeisenä tehtävänä on oltava elinkeinorakenteen muutoksen ja työllisyyden tukeminen sekä tuloerojen kaventaminen. Poliittisen järjestelmän on käytettävä vahvemmin taloudellista ohjausvaltaansa markkinatalouden kielteisten vaikutusten hillitsemiseksi. EU:n on toimittava taloudellisissa ratkaisuissaan ympäristöystävällisesti sekä kestävänsä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Euroopan parlamentin ja sitä kautta kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia talous- ja rahapolitiikassa on lisättävä. Budjettisykli on muutettava 5-vuotiseksi, jotta jokainen demokraattisesti valittu parlamentti pääsee päättämään budjetista. Euroopan keskuspankin ohjausta varten on perustettava uusi toimielin, johon parlamentti valitsee jäsenet ja joka määrittää noudatettavan rahapolitiikan puitteet sekä valitsee EKP:n johdon.

Euroopan ja globaalin talouskriisin oloissa unionin talousyhteistyötä ja sosiaalista ulottuvuutta on vahvistettava. Euroopan keskuspankin talous- ja rahapolitiikan tavoitteeksi hintavakauden rinnalle on nostettava työllisyys ja kestävä talouskasvu. Elvyttävä talouspolitiikka on mahdollistettava ja EKP:lle annettava valtuudet luotottaa jäsenvaltioita suoraan kiinteällä korolla. Näin talouspolitiikalla pystytään reagoimaan kokonaiskysynnän muutoksiin ja estämään isot talouskriisit. Unionin jäsenmaiden talouspolitiikkaa on koordinoitava entistä tiiviimmin Euroopan tasolla. Yhteistä talouspolitiikkaa on laajennettava koskemaan myös eurooppalaisia lainamarkkinoita kehittämällä yhteisiä eurooppalaisia velkakirjoja. Talouspolitiikan tiivistäminen ja akuutin kriisin ratkaiseminen on kuitenkin erotettava toisistaan ja jokaiselta jäsenmaalta on edellytettävä vastuullista talouspolitiikkaa.

Veronkierto on kitkettävä. Omaisuuden kierrättäminen veroparatiisien kautta on estettävä ja otettava käyttöön väliyhteisöjä rajoittava lainsäädäntö kaikissa jäsenvaltioissa. EU:n tulee sopia automaattisesta verotietojenvaihdosta sekä luoda yhteinen yritystietokanta. Lisäksi jäsenvaltioiden alaiset erillisalueet pitää saada verovalvonnan piiriin.

Yhteinen talouspolitiikka vaatii rinnalleen työllisyys-, koulutus-, terveys- ja sosiaalipolitiikkaa yhteisiin tavoitteisiin sitoutumisen muodossa. Sosiaalinen ulottuvuus on keskeinen unionin toimintaa ja sen legitimitettiin vahvistava elementti. Koordinoidun sosiaalipolitiikan tarkoituksena on kaventaa Euroopan sisällä vallitsevia hyvinvointieroja. Eurooppalaista hyvinvointivaltiota on kehitettävä pohjoismaisen sosialidemokraattisen mallin mukaisesti. Unionin on edistettävä julkisia palveluita jäsenmaissa ja varmistettava, ettei ihmisten perusoikeuksista kuten vesihuollosta tehdä voittoa tavoittelevaa liiketoimintaa. Kansalaisten taloudelliset, sosiaaliset ja koulutukselliset oikeudet on taattava minimisäännösten kautta. Jäsenmailla pitää jatkossakin olla oikeus kehittää omaa sosiaalipolitiikkaansa. Hyvinvointi- ja peruspalvelut eivät saa olla yritysten välistä taloudellista kilpailua, vaan niiden pitää olla julkisia peruspalveluja täydentävää toimintaa. Jokaisella Euroopan unionin kansalaisella tulee olla pääsy jäsenmaiden peruspalveluiden piiriin, minkä vuoksi järjestelmää on selkeytettävä.

Työntekijöiden ja ihmisten vapaata liikkuvuutta on edistettävä vaihto- ja kansainvälistymisohjelmien avulla sekä purkamalla liikkuvuuden esteitä. Eurooppalainen yhteistyö on keskeinen rauhan ja vakauden turvaaja. Keskinäisellä yhteistyöllä saavutetaan globalisoituneessa maailmassa enemmän kuin yksin toimimalla. Siksi EU:n tulee panostaa yhteiseen ja yhdenmukaiseen ulkopolitiikkaan.

Emme saa antaa ylikansallisten yhtiöiden asettaa jäsenmaita ja työntekijöitä tilanteeseen jossa kilpaillaan alhaisilla veroilla ja palkoilla, huonolla irtisanomissuojalla ja kurjilla työolosuhteilla. Jäsenmaiden työainsäädäntöä on harmonisoitava niin, että esimerkiksi työsuhteen tunnusmerkit ja irtisanomissuoja on kaikkialla määritelty samoin. Lisäksi jäsenmaiden tulisi toimia kahden kerroksen työmarkkinoiden muodostumista vastaan - kaikille on taattava tasa-arvoiset oikeudet työntekijänä. Harmaan talouden kitkemiseksi työntekijöiden palkka on maksettava aina tilille eli käteispalkka tulee kieltää.

Vuokra- ja siirtotyövoimaan sovellettavat työehtosopimukset on määriteltävä Euroopan unionin tasolla työn ja tekopaikan mukaan. Työperäisen maahanmuuton rooli eurooppalaisilla työmarkkinoilla tulee olemaan korvaamaton. Kansalaisten muuttaessa jäsenmaasta toiseen perusoikeudet työelämässä, tasavertaiset työehdot ja työturvallisuus on toteutettava. Unionin on edistettävä ammattiyhdistysliikkeen ryhmäkanneoikeutta työehtosopimusasioissa. Jokaisessa jäsenmaassa on taattava työntekijöille yhtäläinen oikeus lakkoon. Oikeus on taattava myös yli jäsenmaiden rajojen.

Eurooppalaisten nuorten syrjäytyminen on pysäytettävä. Nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi tulee asettaa Euroopan laajuinen nuorisotakuu, jonka perusteella jokaisen jäsenmaan tulee taata nuorelle työ-, koulutus-, harjoittelu- tai työpajapaikka. Euroopan unionin tulee laittaa resursseja syrjäytymistä ehkäiseviin palveluihin. Nuorisotyö on tunnustettava ja sitä on kehitettävä yhtenäisemmäksi, Euroopassa tulee olla direktiivi myös nuorisotyölle. Jokaisen nuoren tulisi kuulua nuorisotyön piiriin ja sen tulisi painottua ennaltaehkäiseviin toimintoihin.

Euroopassa jokaisella on oltava yhtäläinen oikeus ja mahdollisuus olla osa eurooppalaista yhteiskuntaa. EU:n tehtävänä on taata jokaiselle ihmiselle yhdenvertaiset oikeudet hyvään ja turvalliseen elämään sekä yksilöllisyyteen - oikeus omaan identiteettiin. EU:n on toimittava aktiivisesti vähemmistöjen yhdenvertaisten oikeuksien toteuttamiseksi. Päätöksenteon demokraattisuus on turvattava.

Eurooppa-politiikka

- Parlamentin asemaa on vahvistettava ja komissiosta on tehtävä poliittinen hallitus
- Eurooppalaista talousyhteistyötä on tiivistettävä ja yhteisiä lainamarkkinoita kehitettävä
- EKP:n mandaattia tulee laajentaa kasvua ja työllisyyttä tukevaan suuntaan.
- Jäsenmaiden vastuullista taloudenpitoa on valvottava entistä tiukemmin
- Eurooppalaista hyvinvointivaltiota on kehitettävä pohjoismaisen mallin mukaisesti minimisäännösten kautta
- Jäsenmailla on säilytettävä mahdollisuus kehittää omia sosiaalipoliittisia järjestelmiään

- Vuokra- ja siirtotyövoimaan sovellettavat työehtosopimukset on määriteltävä Euroopan unionin tasolla työn ja tekopaikan mukaan.
- On asetettava eurooppalainen nuorisotakuu
- Eurooppalaista ammattiyhdistysliikkeelle on annettava kanneoikeus ja sitä on tuettava työntekijöiden turvan ja oikeuksien parantamiseksi
- Euroopan Unionin on nykyistä jämäkämmin laitettava ruotuun vähemmistöjään syrjivät tai syrjimisen sallivat jäsenvaltiot.

TURVALLISUUSPOLITIikka

Turvallisuuspolitiikan tehtävänä on turvata ja ylläpitää rauhaa. Kansainvälinen diplomatia on paras tapa puolustaa yhteiskuntaa ja sen suvereniteettia. Suvereenilla valtiolla on oltava monopoli voimankäyttöön, joskin globaalisti tulee pyrkiä kaikkien väkivaltakoneistojen poistamiseen. Euroopan unionin rakenteita on kehitettävä edelleen myös turvallisuuspolitiikan saralla ja Lissabonin sopimusta on hyödynnettävä nykyistä tehokkaammin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan rakentamisessa.

Suomi osana maailmaa

Euroopan unionin nopean toiminnan joukkoja on resursoitava yhteisesti ja kestävästi. Unionin joukot osallistuvat aktiivisesti rauhanturvaamiseen Yhdistyneiden kansakuntien mandaatilla. Euroopan unionin sotilasyhteistyön ohessa on kehitettävä tiedusteluverkosto, joka tuottaa nopean toiminnan joukoille sekä jäsenmaille ajankohtaista tietoa turvallisuuspoliittisesti merkittävistä tilanteista ja muutoksista. Suomi on osana Euroopan unionia edistämässä rauhaa kaikkialla maailman kriisipesäkkeissä sekä rauhanturvatehtävissä että asiantuntija- ja humanitaarisen avun antajana. Suomen erityisosaamista YK:n 1325-päätöslauselman ja rauhankäytännön osalta käytetään yhteiseksi eduksi.

Suomen ensisijaisena turvallisuuspoliittisena tavoitteena tulee olla rauhan, ihmisoikeuksien ja ihmisten hyvinvoinnin edistäminen. Suomen ei tule liittoutua sotilaallisesti Euroopan unionin yhteistyön ulkopuolella. Lähialueyhteistyötä on tehtävä avoimesti ja pidettävä yllä hyviä suhteita naapurimaihin.

Suomi osana maailmaa

- Puolustusyhteistyötä on tehtävä ensisijaisesti Euroopan unionin ja Pohjoismaiden tasolla
- YK:n osoittamiin rauhanturvaamistehtäviin on osallistuttava vastuullisesti
- Suomen tulee jatkossakin osallistua aktiivisesti rauhankäytännön muun muassa rauhanturvaajien määrää kasvattamalla
- Asekauppa kriisi- ja konfliktialueille on kiellettävä kansainvälisellä sopimuksella. Asekauppaa tulee käydä vain vakaiden, demokraattisten valtioiden kanssa

Turvattu Suomi

Asevelvollisuusjärjestelmää on uudistettava reippaalla otteella uskottavan puolustusjärjestelmän ylläpitämiseksi. Asevelvollisuusmalli on uudistettava molempia sukupuolia koskevaksi kansalaispalveluksi, jonka voi suorittaa aseellisenä tai aseettomana palveluksena kaikki 18-30-vuotiaat. Palvelusmuotojen on oltava kestoaltaan yhdenmittaisia ja uskontokuntien kansalaispalvelukseen liittyvät erityisasemat on purettava. Kansalaispalvelumallissa on huomioita

erityisesti palveluksen suorittaneiden mahdollisimman sujuva siirtyminen opiskelujen tai työn pariin turhien välivuosien välttämiseksi. Yhteistyötä korkeakoulujen ja oppilaitosten kanssa tulee kehittää niin, että palveluksen aikana suoritettua koulutusta on mahdollisuus liittää osaksi opintojaan. Palveluksen kokonaismitta on 6-12 kuukautta. Kyberturvallisuuden on oltava keskeinen turvallisuuspolitiikan alue. Ainoa taho, joka on vastuussa Suomen puolustuksesta, on Suomi itse. Uskottava puolustus tarkoittaa alueellista koskemattomuutta. Siksi Suomen tulee pitää puolustusmäärärahat tulevaisuudessa riittävällä tasolla uskottavan puolustuksen turvaamiseksi ja säilyttämiseksi.

Kestävin tapa suojautua kybersodankäynniltä ja terrorismilta on toimia avoimuutta ja rauhaa rakentaen osana kansainvälistä yhteisöä. Suomalaisten yritysten erityisosaaminen kyberteknologiassa on huomioitava sekä elinkeino- että turvallisuuspoliittisesta perspektiivistä. Suomen aseteollisuuden tuottama lisäarvo kansantuotteeseen korvataan pitkälti muulla tuotannolla YK:n päätöslauselmien ja kansainvälisten sopimusten vastainen asekauppa on lopetettava kokonaan.

Poliisin riittävä resursointi ja läsnäolo koko Suomessa on varmistettava järjestyksen, rikollisuuden torjunnan ja tehokkaan tutkinnan turvaamiseksi. Valtiolla on oikeus rajoittaa yksityisyyden suojaa yleisen turvallisuuden ylläpitämiseksi. Poliisitoimen riittävät resurssit on taattava, jotta tarve yksityiselle järjestyksenvalvonnalle vähenee. Yksityisten turva alan yritysten toimintaa on rajattava lainsäädännöllä korkeintaan viranomaistoimintaa tukevaksi. Järjestyksenvalvoja- ja vartijakoulutukset on uusittava ja laajennetaan siten, että ne vastaavat toimesta vaadittuja tilanteita sekä ottavat huomioon ihmisarvon entistä paremmin. Viranomaisverkkojen toimintakykyä ja eri viranomaistahojen yhteistoimintaa on parannettava, jotta kriisitilanteista selvittää.

Turvattu Suomi

- Asevelvollisuusjärjestelmästä on muokattava tasa-arvoinen kansalaispalvelus
- Palveluksen suorittaneiden siirtymistä työelämään ja opiskelemaan on kehitettävä
- Virka-avunantoa puolustusvoimilta on lisättävä
- Puolustusvoimien ja poliisitoimen resurssit on turvattava ja liikkuva poliisi palautettava
- Kybersodankäynnin uhkaan on varauduttava
- Suomessa tulee järjestää neuvoa-antava kansanäänestys Natosta vuoteen 2019 mennessä

DEMOKRATIAN EDISTÄMINEN JA IHMISOIKEUDET

Demokratia on oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja sosialidemokraattisen ideologian perusta. Vallan rakenteiden on oltava kansan valvonnassa ja valitsemia. Jotta demokraattinen yhteiskuntajärjestys säilyttää legitiimiytensä, on sitä kehitettävä jatkuvasti. Edustuksellisen demokratian rinnalle on luotava suoran vaikuttamisen rakenteita. Kunnalliset, kansalliset ja Euroopan unionin tasoiset suorat kansanäänestykset ja kansalaisaloitteet lisäävät ihmisten vaikuttamismahdollisuuksia ja vahvistavat sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Nuorten yhteiskunnallista osallisuutta voidaan parantaa kasvattamalla yhteiskuntaopetuksen määrää ja laatua peruskoulussa, toisella asteella ja korkeakouluissa. Poliittisten puolueiden ja nuorisojärjestöjen asemaa kouluissa on parannettava ja poliittinen toiminta on rinnastettava muuhun harrastetoimintaan.

Edustuksellinen demokratia

Yhteiskunnan on tulevaisuudessakin nojattava pääsääntöisesti edustukselliseen demokratiaan. Parlamentaarisen ja kunnallisen päätöksenteon legitiimiyttä on parannettava uudistamalla päätöksentekoprosesseja avoimemmiksi ja läpinäkyvimmiksi. Kansalaisten on voitava tarkistaa päätösprosessissa olevien asioiden tila verkosta tai julkishallinnon

toimipaikasta. Vaalirahoituksen avoimuutta on lisättävä entisestään ja kampanjabudjetteja on rajoitettava ottamalla käyttöön vaalikohtaiset kampanjakatot. Ihmisten äänestysintoa on lisättävä tukemalla kansalaisjärjestöjä ja tuomalla äänestyspaikkoja lähemmäs ihmisten arkea. Yhteiskuntatiedon opetusta on lisättävä ja yhteiskuntataitoja on harjoitettava kaikilla koulutusasteilla. Kasvava osa äänestysistä on toteutettava sähköisesti ja vanhusväestöä on tuettava äänestysjärjestelmien käyttöönoton yhteydessä. Samalla on pidettävä huolta äänestysjärjestelmien luotettavuudesta ja toimintavarmuudesta. Vaikka lapset ovat riippuvaisia huoltajistaan, hekin ovat yhteiskunnan toimijoita, joilla on oma tahto ja vakavasti otettavat mielipiteet. Lapset on osallistettava erityisesti heitä koskevaan päätöksentekoon.

Kansan edustamisen helpottamiseksi

- Yhteiskuntajärjestyksen on tulevaisuudessakin pohjauduttava edustukselliseen demokratiaan
- Vaalirahoituksen avoimuutta on lisättävä entisestään ja tavoitteena tulee olla listavaalijärjestelmä
- Päätöksentekoprosesseja on muutettava avoimemmiksi ja läpinäkyvämmiksi
- Äänestysintoa on parannettava lisäämällä yhteiskuntatiedon opetusta kaikilla koulutusasteilla ja mahdollistamalla sähköiset äänestykset
- Seutu- ja maakuntatason päätöksenteon demokraattista ohjausta on parannettava

Kuntalaisten osallisuus

Valtakunnallisen, kunnallisen ja metropolialueella myös seututason päätöksentekoprosesseihin on sitoutettava laajempi kansanosa. Uusilla lähidemokratian välineillä kansanvallan legitimizeetti kasvaa. Yhteiskunnan jäsenten vaikutusmahdollisuuksia on parannettava kaikilla päätöksenteon tasoilla. Kansalaisjärjestöjen toimintakykyä on parannettava vakauttamalla niiden resurssit pitkäjänteisesti siten, että säilytetään valtion rahapelimonopoli. Kansalaisjärjestöjä on käytettävä tehokkaasti yhteiskunnan rakentajina ja aitoina asiantuntijoina.

Peruskoulusta lähtien nuorisoa on tuettava kasvamisessa yhteiskunnallisesti aktiiviseksi ja vastuulliseksi. Oppilaat ja opiskelijat on otettava mukaan oppilaitosten päätöksenteossa. Oppilaskuntien asemaa on vahvistettava ja niiden tehtävät vakiinnutettava lainsäädännössä sekä oppilaitoksissa. Oppilaskunnat ja nuorisovaltuustot on otettava käyttöön kaikissa kunnissa ja oppilaitoksissa.

Muuttuvat rakenteet ja yhä suuremmat hallinnolliset yksiköt suurentavat kuilua kuntalaisten ja päättäjien välillä. Tämän välttämiseksi tarvitaan edustuksellisen demokratian täydentämiseksi erilaisia keskustelemaan ja lähidemokratian muotoja, kuten kansalaisraateja ja kunnanosalautakuntia, joille annetaan aitoa vaikuttavuutta. Näin ihmiset saadaan yhä suuremmissa kunnissa mukaan yhteiskunnalliseen keskusteluun, kehittämään palveluja ja ymmärtämään tehtävien päätösten taustalla vaikuttavat tekijät. Ihmisten osallistaminen kannustaa heitä yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen myös jatkossa.

Osallistavan budjetoinnin toimintamalleja on kehitettävä osana kunnallista vaikuttamista. Kansalaisten valitsema kaupunginosa- ja vastaavat valtuustot valmistelevat näiden evästysten pohjalta konkreettisen budjettiesityksen. Lainsäädäntö ja kaupunginvaltuustot asettavat alueellisille budjeteille raamit. Tehdystä esityksestä voidaan äänestää paikallisesti. Alueellisen osallistumisen lisäksi on käytettävä koko kunnan mitassa tapahtuvaa teemakohtaista osallistuvaa budjetointia. Kuntalaiset ovat mukana asettamassa tavoitteita ja vaikuttamassa ratkaisuihin, joilla ohjataan koko kaupungin tasolla tehtäviä ratkaisuja.

Kansalaisten osallistaminen

- Kansalaisia on sitoutettava päätöksentekoon kaikilla tasoilla
- Kansalaisjärjestöjen ääntä on kuultava ja niiden resursointia lisättävä
- Demokratiakasvatusta ja nuorten aktivoimista on lisättävä
- Keskusteleavan demokratian ja osallistavan budjetoinnin malleja on kehitettävä kunnallisesti

Kansalaisten oikeusturva

Oikeudenkäyntien viivästyminen ja hallinnollisten käsittelyaikojen pitkittyminen aiheuttaa kohtuutonta inhimillistä kärsimystä ja taloudellisia menetyksiä niin kansalaisille, elinkeinoelämälle kuin yhteiskunnallekin. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen Suomelle määräämät tuomiot liian pitkistä käsittelyajoista kertovat ongelmista maamme oikeusjärjestelmässä. Käsittelyaikojen pitkittyessä myös syytteiden toteennäyttäminen, varsinkin seksuaalirikoksissa, vaikeutuu.

Suomalaisen oikeuslaitoksen perusta on terve ja takaa kansalaisille yhdenmukaisuuden lain edessä ehkäisten korruptiota. Kansalaisilla on laajat oikeudet saada asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi, saada ratkaisuille yksityiskohtaiset perustelut sekä hakea muutosta saamaansa päätökseen. Laajaan oikeusturvaan tähtäävä järjestelmä johtaa kuitenkin liian heikosti resursoituna jopa ihmisten oikeusturvan heikentämiseen käsittelyaikojen pitkittyessä. Kansainvälisellä yhteistyöllä on turvatta yksityisyydensuojan toteutuminen.

Ongelman poistaminen vaatii lisäresursseja, mutta myös uudistuksia rakenteisiin, menettelyihin, toimintatapoihin, johtamiseen, viranomaisten yhteistyöhön ja osaamiseen. Resurssien lisääminen oikeuslaitokseen tuottaa itsensä takaisin.

Oikeusturva ja talousrikollisuuden torjunta

- Taataan oikeuslaitoksen riittävät resurssit kansalaisten oikeusturvan takaamiseksi
- Vahvistetaan syyttäjän roolia esitutkinnassa ja yhdistetään syyttäjän ja poliisin tulostavoitteet
- Varmistetaan tuomioistuinten ammattitaitoisen työvoiman saanti lisäämällä tuomioistuinharjoittelun resursseja
- EU-tuomioistuimen tekemiä päätöksiä on seurattava tarkemmin ja noudatettava niitä osana suomalaista lainsäädäntöä

Vähemmistöjen oikeudet

Suomessa on muun muassa EU:n ainoa alkuperäiskansa, vammaisryhmiä, kieli- ja kulttuurivähemmistöjä sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä. Kaikilla Suomessa asuvilla on oltava yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet hyvään ja ihmisarvoiseen elämään sekä aktiiviseen kansalaisuuteen.

Fyysinen tai henkinen vamma ei saa määrittää ihmisen kykyä toimia yhteiskunnassa. Suomen on ratifioitava YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista. Vammaispalvelulain toteutumisen valvontaa ja vammaisten mahdollisuuksia päättää itseään koskevista asioista on parannettava. Tähän liittyy olennaisesti sekä tarvittavan avun ja avustajien saatavuus että esteettömyys ja vammaisten erityistarpeiden huomiointi eri palveluiden yhteydessä. Jokaista ihmistä on kohdeltava taustasta riippumatta. Kaikille Suomessa asuville ja työskenteleville on turvattava riittävä toimeentulo, reilut työehdot ja yhtäläinen mahdollisuus palveluihin kielestä ja taustasta riippumatta.

Maahanmuutto on mahdollisuus. Sen reunavaikutuksia on ehkäistävä puuttumalla työelämän ongelmiin kuten kaksien työmarkkinoiden syntyyn ja kotouttamisen puutteisiin. Yhtenäinen yleissitova työehtosopimus kuuluu kaikille Suomessa työskenteleville ihmisille. Yhdenjaksoisia kieliopintoja on laajennettava ja lisättävä. Kaikenlaiseen syrjintään on puututtava nopeasti ja tehokkaasti. Erityisesti maahanmuuttajataustaisten naisten ja nuorten asemaa ja

osallisuutta on parannettava tukemalla heidän kieliopintojaan, koulutustaan ja pääsyä työmarkkinoille. Maahanmuuttajataustaisten tyttöjen osallisuuteen yhteiskunnassa kiinnitetään erityistä huomiota. Jokaisella on oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin. Kouluikäisille lapsille on turvattava mahdollisuus opiskella omaa äidinkieltään. Tämä tukee myös muuta oppimista.

Alkuperäiskansan asema on heikko ja kaikki kolme Suomessa puhuttua saamenkieltä ovat uhanalaisia. Suomessa on parannettava alkuperäiskansan asemaa ja varmistettava kielen ja kulttuurin jatkuvuus. Suomen on ratifioitava YK:n alkuperäiskansasopimus ILO169.

Yhteiskunnan heteronormatiivisuudesta on päästävä eroon. Avioliittolaki on muutettava tasa-arvoiseksi siten, että se turvaa samat oikeudet kaikille pareille. Sukupuoli ja seksuaalinäkökulma on otettava nykyistä paremmin huomioon yhteiskunnassa ja julkisissa palveluissa kuten koulutuksessa sekä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Intersukupuolisten lasten ihmisoikeudet on turvattava hoitokäytäntöjä muuttamalla. Trans- ja intersukupuolisten asema on tunnustettava laissa, ja heidän oikeutensa on turvattava. Suomen henkilöllisyystodistuksessa sekä muissa virallisissa asiakirjoissa tulee olla mahdollisuus olla määrittämättä sukupuolta tai määritellä sukupuoleksi ”muu”. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuvaan väkivaltaan, kiusaamiseen, syrjintään ja seksuaaliseen häirintään on puututtava entistä tehokkaammin mm. yleisellä valistustyöllä koulu- ja työyhteisöissä parantamalla turvakotitoimintaa.

Vähemmistöjen oikeuksien turvaaminen

- Suomen on ratifioitava YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja vammaispalvelulain toteutumisen valvontaa on kiristettävä
- Suomen on ratifioitava YK:n alkuperäiskansasopimus ILO169.
- Henkilökohtaisten avustajien sekä omaishoitajien asemaa ja toimeentuloa on parannettava
- Julkisissa tiloissa ja kulkuneuvoissa on huomioitava esteettömyys ja erilaisten vammaisryhmien tarpeet
- Viranomaisten resursseja syrjinnän vastaiseen työhön ja työmarkkinoiden valvontaan pitää lisätä
- Maahanmuuttajataustaisten naisten erityistarpeet huomioidaan kotoutumisajan kieliopintojen järjestelyissä ja sen jälkeisessä muussa koulutuksessa.
- Kielivähemmistöille on turvattava oikeus saada palveluita omalla kielellään ja kouluikäisille lapsille mahdollisuus opiskella omaa äidinkieltään.
- Avioliittolaki on muutettava tasa-arvoiseksi ja translakia on muutettava siten, ettei sukupuolen vahvistaminen edellytä muun muassa lisääntymiskyvyttömyyttä
- Viranomaisten asiantuntemusta seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä on parannettava ja näkökulma otettava huomioon koulutuksessa
- Intersukupuolisten lasten asemaa on parannettava hoitokäytäntöjä muuttamalla lasten oikeudet huomioon ottaen
- Vuoden 2013 kouluterveyskyselyn mukaan yläkouluikäisistä tytöistä 61% ja pojista 46% on kokenut seksuaalista häirintää, kun taas seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorilla luku nousee 70€:iin